

Civilutskottets betänkande

2021/22:CU13

Hushållningen med mark- och vattenområden

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om småskalig vattenkraft och tillkännager detta för regeringen. Utskottet anser att regeringen bör vidta de åtgärder och ta de initiativ som krävs för att säkerställa att regleringen på EU-nivå inte på ett omotiverat sätt försvårar eller omöjliggör driften av småskaliga vattenkraftverk. Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet, främst med hänvisning till pågående arbeten och tidigare ställningstaganden.

I betänkandet finns sju reservationer (S, SD, C, V, KD, L, MP) och ett särskilt yttrande (M, SD, C, V, KD, L). I en av reservationerna (S, V, L, MP) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Behandlade förslag

Cirka 140 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden.....	7
Ansaret för vatten, planeringsfrågor m.m.	7
Anslutning av automatiska släcksystem till kommunala va-nät	19
Vattendeklarationer	21
Vattenkraft.....	23
Kostnadsfördelning vid omprövning av markavvattningsamfälligheter.....	34
Skyddet av nationalstadsparken.....	36
Motioner som bereds förenklat.....	40
Reservationer	41
1. Ansaret för vatten, punkt 1 (MP).....	41
2. Planeringsfrågor m.m., punkt 2 (MP).....	41
3. Vattendeklarationer, punkt 4 (MP)	42
4. Småskalig vattenkraft, punkt 5 (S, V, L, MP)	43
5. Miljöanpassning av vattenkraften, punkt 6 (SD, C).....	44
6. Miljöanpassning av vattenkraften, punkt 6 (L).....	45
7. Översyn och utvärdering av regelverk för vattenkraft m.m., punkt 7 (SD, KD)	45
Särskilt yttrande	47
Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (M, SD, C, V, KD, L)	47
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	48
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	48
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	65

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ansvaret för vatten, planeringsfrågor m.m.

1. Ansvar för vatten

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkandena 4, 5 och 7 samt

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 17.

Reservation 1 (MP)

2. Planeringsfrågor m.m.

Riksdagen avslår motion

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkandena 6, 25, 27, 28 och 31.

Reservation 2 (MP)

Anslutning av automatiska släcksystem till kommunala va-nät

3. Anslutning av automatiska släcksystem till kommunala va-nät

Riksdagen avslår motion

2021/22:1856 av Sten Bergheden (M).

Vattendeklarationer

4. Vattendeklarationer

Riksdagen avslår motion

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 23.

Reservation 3 (MP)

Vattenkraft

5. Småskalig vattenkraft

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om småskalig vattenkraft och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 25,

2021/22:3684 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 96 och

2021/22:3688 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 25 och

bifaller delvis motion

2021/22:2750 av Sten Bergheden (M) yrkande 1.

Reservation 4 (S, V, L, MP)

6. Miljöanpassning av vattenkraften

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2303 av Nina Lundström (L) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3684 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 97–99 och

2021/22:4220 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkande 19.

Reservation 5 (SD, C)

Reservation 6 (L)

7. Översyn och utvärdering av regelverk för vattenkraft m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2303 av Nina Lundström (L) yrkande 4,

2021/22:2750 av Sten Bergheden (M) yrkande 3,

2021/22:3118 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4,

2021/22:3347 av Sten Bergheden (M) och

2021/22:4195 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 10 och 11.

Reservation 7 (SD, KD)

Kostnadsfördelning vid omprövning av markavvattningsansamfälligheter

8. Kostnadsfördelning vid omprövning av markavvattningsansamfälligheter

Riksdagen avslår motion

2021/22:2626 av Sten Bergheden (M).

Skyddet av nationalstadsparken

9. Skyddet av nationalstadsparken

Riksdagen avslår motion

2021/22:4088 av Mats Berglund (MP) yrkandena 1–4.

Motioner som bereds förenklat

10. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 21 april 2022

På civilutskottets vägnar

Emma Hult

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Hult (MP), Larry Söder (KD), Johan Löfstrand (S), Viktor Wärnick (M), Elin Lundgren (S), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Mikael Eskilandersson (SD), Leif Nysmed (S), Ola Johansson (C), Momodou Malcolm Jallow (V), Lars Püß (M), Roger Hedlund (SD), Sanne Lennström (S), Joakim Järrebring (S), Angelica Lundberg (SD), David Josefsson (M) och Malin Danielsson (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 140 motionsyrkanden som väckts under allmänna motionstiden 2021/22 och som, i vid bemärkelse, rör frågor om hushållningen med mark- och vattenområden. Motionsyrkandena gäller frågor om vattenverksamheter, riksintressen, vattenförvaltning, allmänna vattentjänster, stranderosion m.m. Av yrkandena behandlas ca 110 stycken i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. I bilaga 2 finns en förteckning över de motionsförslag som behandlas i förenklad ordning.

Utskottets överväganden

Ansvaret för vatten, planeringsfrågor m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ansvarsfördelningen när det gäller vatten, ökat fokus på avrinningsområden vid fysisk planering, dagvattenfrågor vid fysisk planering och kunskapshöjande insatser. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 1 (MP) och 2 (MP).

Motionerna

Förslag om ansvaret för vatten

I kommittémotion 2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) föreslås flera tillkännagivanden om ansvarsfrågor när det gäller vatten. Till att börja med föreslås att den myndighet som har det övergripande samordningsansvaret för en hållbar vattenförsörjning också får i uppdrag att säkerställa att arbetet med grundvatten- och ytvattenresursen tydligt inkluderas (yrkande 4). Vidare föreslås att en myndighet får ett förtydligt ansvar för frågor relaterade till sötvattenresursen (yrkande 5) samt att en myndighet får ett utökat och tydliggjort ansvar för grundvattenfrågor (yrkande 7).

I kommittémotion 2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om att motsvarande myndighets-samarbete som finns kring dricksvatten också bör genomföras när det gäller avlopp och kretslopp.

Förslag om planering och kunskapshöjande insatser

I kommittémotion 2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) föreslås ett tillkännagivande om att vattenförvaltningen ska planeras utifrån avrinningsområden och att hinder för samverkan mellan kommuner därför bör undanröjas (yrkande 6). Motionärerna föreslår vidare att det införs krav på kommuner och huvudmän för vatten och avlopp att ta fram klimat-anpassningsplaner anpassade efter avrinningsområden för att minimera störningar (yrkande 25). Vidare föreslås att fler regler om förebyggande åtgärder för hantering av dagvatten införs i plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, samt att kommunernas möjligheter att ställa krav på att fastighetsägare vidtar åtgärder för dagvattenhantering ses över. Enligt motionärerna bör det gå att ställa krav på konstruktioner som bidrar till en bättre dagvattenhantering eller olika typer av grönytor som kan sakta ned flöden och temporärt fånga upp stora vattenvolymer (yrkande 27). Motionärerna föreslår också att fastighetsägare ska få fri information om

teknisk utrustning och andra åtgärder som kan förebygga skador vid översvämningar (yrkande 28) samt att myndigheterna utvecklar sitt arbete med kunskapshöjande insatser för att på så sätt främja frivilliga insatser som ökar den regionala vattenhushållningen (yrkande 31).

Bakgrund

Sveriges miljömål, nationell strategi för klimatanpassning m.m.

Miljöpolitiken i Sverige utgår från de miljömål som riksdagen har beslutat om. Miljömålssystemet består av ett övergripande generationsmål, 16 miljö-kvalitetsmål samt ett antal etappmål inom vissa områden. Ett av de beslutade miljö-kvalitetsmålen som berör vatten är Grundvatten av god kvalitet, vilket innebär att grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag. Ett annat miljö-kvalitetsmål är Levande sjöar och vattendrag, som innebär att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Målet innebär också att naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

År 2018 antog riksdagen en nationell strategi för klimatanpassnings-åtgärder (prop. 2017/18:163, bet. 2017/18:MJU22, rskr. 2017/18:440). Enligt strategin är klimatanpassningar särskilt viktiga vid investeringar som har lång livslängd inom sektorer som bedöms som sårbara och samhällsviktiga. Det kan exempelvis röra vattenförsörjning och avloppssystem.

Ansvarsfördelning i frågor om vatten

Sverige är indelat i fem vattendistrikt (utifrån avrinningsområdena till de fem huvudsakliga havsbassängerna), och en länsstyrelse i varje distrikt är utsedd att vara vattenmyndighet. Vattenmyndigheterna har ansvar för förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön i distriktet och tar fram förvaltningsplaner, åtgärdsprogram och miljö-kvalitetsnormer för sina vattendistrikt. I varje vattendistrikt finns en vattendelegation som fattar vattenmyndigheternas beslut. Vattenmyndigheterna har det övergripande ansvaret för att EU:s ramdirektiv för vatten genomförs i Sverige.

Huvudansvaret för dricksvattenförsörjningen i Sverige ligger på kommunerna. De är ansvariga för tillhandahållande av dricksvatten enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (vattentjänstlagen) och får meddela föreskrifter om användningen av allmänna va-anläggningar. De utövar dessutom kontroll över dricksvattenanläggningar enligt livsmedels-lagstiftningen. På miljöområdet kan kommunen besluta om vattenskydds-områden och andra lokala skyddsföreskrifter. Det är också en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten.

Länsstyrelserna ansvarar för den statliga förvaltningen i länen och ska arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och insatser. Det gäller bl.a. i frågor som rör samhällsplanering och boende samt miljö- och hälsoskydd. Länsstyrelsen ska verka för att miljö kvalitetsmålen uppfylls samt ge stöd till kommunerna i deras miljömålsarbete. Vidare utövar länsstyrelserna tillsyn över att kommunerna tillgodoser behovet av vattentjänster.

På central förvaltningsnivå finns ett flertal myndigheter med olika typer av ansvar kopplat till frågor om vatten, bl.a. följande:

- Havs- och vattenmyndigheten är förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbar användning av sjöar, vattendrag och hav. Myndigheten ska samordna vattenmyndigheternas arbete och får meddela föreskrifter om förvaltningen av ytvatten. Havs- och vattenmyndigheten har också det centrala ansvaret för vattenskyddsområden och det centrala vägledningsansvaret för områdesskydd som syftar till bevarandet av havs- eller vattenmiljöer eller grundvatten. I fråga om riksintressen ska Havs- och vattenmyndigheten lämna underlag till länsstyrelserna om områden som bedöms vara av sådant intresse för anläggningar för vattenförsörjning. Myndigheten samordnar uppföljning och utvärdering samt rapporterar om flera miljö kvalitetsmål som rör vatten.
- Livsmedelsverket är central förvaltningsmyndighet för livsmedelsfrågor och leder och samordnar livsmedelskontrollen i landet, vari även kontroll av dricksvatten ingår. Livsmedelsverket leder också den nationella samordningsgruppen för dricksvatten (se nedan under rubriken Nationella samordningsgruppen för dricksvatten).
- Sveriges geologiska undersökning (SGU) är förvaltningsmyndighet för frågor om landets geologiska beskaffenhet och mineralhantering och ska tillhandahålla geologisk information för samhällets behov. SGU får meddela föreskrifter om förvaltningen av grundvatten. Myndigheten samordnar uppföljning, utvärdering och rapportering om miljö kvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet.

Andra myndigheter som har ansvar för olika frågor som berör vatten är bl.a. Boverket, Kemikalieinspektionen, Folkhälsomyndigheten, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Naturvårdsverket. I sammanhanget kan nämnas att MSB, som har ansvar för att stödja samhällets beredskap för olyckor, kriser och civilt försvar, på sin webbplats publicerar råd riktade direkt till privatpersoner inom olika ämnen, däribland naturolyckor. Bland annat har myndigheten publicerat information om hur man kan skydda sin fastighet mot översvämning samt förberedelser som kan vidtas inför en översvämning.

Hänsyn till vattenförsörjning m.m. vid planläggning och lokalisering av bebyggelse

Enligt både miljöbalken och PBL gäller att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Vidare ska företräde ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning (3 kap. 1 § miljöbalken och 2 kap. 2 § PBL). Vid prövningen av frågor enligt PBL ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen. Dessutom ska bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken tillämpas vid planläggningen och prövningen (2 kap. 1 och 2 §§ PBL). Mark får endast bebyggas om marken från allmän synpunkt är lämplig för det. Vid t.ex. planläggning ska kommunen, med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden, bl.a. främja dels en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt (2 kap. 3 § PBL).

Vid planläggning och vid alla ärenden om lov eller förhandsbesked enligt PBL ska bl.a. möjligheterna att ordna vattenförsörjning och avlopp samt att förebygga vatten- och luftföroreningar beaktas när byggnadsverk ska lokaliseras (2 kap. 5 § PBL). Dessutom ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till bl.a. behovet av hushållning med vatten och goda klimat- och hygienförhållanden (2 kap. 6 § 4 PBL). Planläggning av mark- och vattenområden samt lokalisering, placering och utformning av bl.a. byggnadsverk får inte ske så att den avsedda användningen eller byggnadsverket kan medföra en sådan påverkan på grundvattnet eller omgivningen i övrigt som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt (2 kap. 9 § PBL).

I detaljplanen har kommunen möjlighet att ange bestämmelser som reglerar placering, utformning och utförande av byggnadsverk och tomter (4 kap. 16 § PBL). Det kan gälla bestämmelser om bebyggelsens lokalisering på tomten, grundläggningsnivå, taklutningar, höjdsättning eller lutning på marken, förbud mot källare, storlek på grönytor, andel hårdgjord yta osv. Vidare kan kommunen införa marklovsplikt för markåtgärder som kan försämra markens genomsläpplighet (9 kap. 12 § PBL). I detaljplanen kan kommunen även reglera att skyddsåtgärder måste vidtas innan bygglov eller startbesked kan lämnas (4 kap. 14 PBL). Sådana skyddsåtgärder som en fastighetsägare kan behöva vidta på den egna tomten är exempelvis anläggandet av en vall eller ett dike för avvattnings. Därtill kan kommunen införa bygglovsplikt i en detaljplan eller i en områdesbestämmelse till skydd för grundvattnet i ett område (9 kap. 8 § PBL).

En fastighetsägare är skyldig att vid bygg- och markåtgärder följa bestämmelser i detaljplanen. Enskilda fastighetsägare ansvarar för den egna fastigheten och det dagvatten som uppkommer inom denna. Om fastigheten ligger inom ett verksamhetsområde för dagvatten ansvarar fastighetsägaren för

att dagvatten som inte kan infiltrera i marken på den egna fastigheten avvattnas till den anvisade förbindelsepunkten, exempelvis en dagvattenbrunn. Om ett detaljplanlagt område inte ligger inom ett verksamhetsområde för dagvatten reglerar miljöbalken vem som ansvarar för att ta hand om dagvattnet.

Regional fysisk planering

I januari 2019 infördes nya bestämmelser om regional fysisk planering i 7 kap. PBL (prop. 2017/18:266, bet. 2018/19:CU2, rskr. 2018/19:31). Lagändringarna innebär att vissa frågor som berör mer än en kommun ska samordnas regionalt. Regional fysisk planering ska ske i Stockholms län och i Skåne län. Regionen är ansvarig för den regionala fysiska planeringen inom sitt län. Detta innebär bl.a. att regionen ska utreda regionala frågor av betydelse för länets fysiska miljö. Det kan t.ex. handla om att utreda övergripande fysiska strukturer för exempelvis bebyggelse, natur- och grönområden, transporter samt energi-, vatten- och avloppsförsörjning.

Regionen ska också lämna underlag om regionala frågor av betydelse för länets fysiska miljö till länsstyrelsen, andra berörda regioner och de kommuner, regionala kollektivtrafikmyndigheter och andra myndigheter som berörs samt yttra sig över förslag till översiktsplaner inom länet i fråga om hur dessa planer förhåller sig till regionplanen. Vidare ska regionen verka för insatser som kan bidra till att det långsiktiga behovet av bostäder samt för insatser som kan bidra till att minska länets klimatpåverkan och dess effekter. Det sistnämnda kan exempelvis bestå i att skapa förutsättningar för en ökad användning av kollektivtrafik och cykel samt av sol-, vind- och vattenenergi.

Regionen ansvarar också för att ta fram och upprätta en regionplan. Regionplanen ska ange de grunddrag för användningen av mark- och vattenområden och riktlinjer för lokaliseringen av bebyggelse och byggnadsverk som har betydelse för länet samt ge vägledning för beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser. Det ska framgå av regionplanen hur hänsyn har tagits till och hur planen har samordnats med andra nationella, regionala och kommunala planer och program.

En regionplan är inte bindande. Den bindande regleringen av markens användning och av bebyggelsen inom en kommun görs genom en detaljplan eller områdesbestämmelser.

Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram, kommunala va-planer m.m.

Vattenförvaltningen i Sverige bedrivs i förvaltningscykler om sex år. Som nämnts ovan ansvarar vattenmyndigheterna för att ta fram förvaltningsplaner, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer för sina vattendistrikt. Enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för förvaltningsperioden 2016–2021 ska kommunerna bl.a. upprätta och utveckla vatten- och avloppsplaner samt dagvattenplaner för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska följas. Länsstyrelserna ska bl.a., i samverkan med kommunerna, utarbeta regionala

vattenförsörjningsplaner. Dessa utgör betydelsefulla underlag för kommunernas arbete med översiktsplanering. Motsvarande åtgärder har föreslagits av vattenmyndigheterna i åtgärdsprogrammen för 2021–2027.

Regeringen beslutade i december 2021 att ta upp vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för 2021–2027 till prövning, och ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Till dess att åtgärdsprogrammen för 2021–2027 är fastställda gäller programmen för 2016–2021 i de delar som fortfarande är aktuella.

År 2014 tog Havs- och vattenmyndigheten fram en nationell vägledning om kommunal va-planering (rapport 2014:1) och 2020 tog myndigheten, i samarbete med Boverket, SGU, SMHI och Livsmedelsverket, fram en vägledning för regional vattenförsörjningsplanering (rapport 2020:1).

Nationella samordningsgruppen för dricksvatten

Livsmedelsverket fick 2020 i uppdrag av regeringen att ansvara för den nationella samordningen av dricksvattenfrågor. Uppdraget utgår från förslagen i Dricksvattenutredningens betänkande En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32). Den nationella samordningsgruppen för dricksvatten ska verka för en trygg och säker dricksvattenförsörjning och ge stöd i dricksvattenfrågor. Den ska också ge regeringen en aktuell lägesbild och informera om de behov som finns för att säkra dricksvattenförsörjningen nationellt.

I den nationella samordningsgruppen för dricksvatten ingår bl.a. Havs- och vattenmyndigheten, Boverket, Folkhälsomyndigheten, SGU, MSB, länsstyrelserna och kommunerna. Företrädare för medlemmarna möts två gånger per år och rapporterar årligen till regeringen. Gruppen har tre ordinarie arbetsgrupper: vattenförsörjningsgruppen, dricksvattenkvalitetsgruppen och gruppen för civilt försvar och krisberedskap.

Vattenpedagogik i Sverige

Havs- och vattenmyndigheten fick 2018 och 2019 i uppdrag av regeringen att stärka arbetet med vattenpedagogik. Mot den bakgrunden gav Havs- och vattenmyndigheten Havsmiljöinstitutet och Centrum för naturvägledning (CNV) vid Sveriges lantbruksuniversitet i uppdrag att samla aktörer inom vattenpedagogik till två olika nätverk, ett för aktörer som arbetar med havet och ett för aktörer som arbetar med sötvatten.

Nätverken hade var sin nationell uppstartsträff hösten 2019. Syftet med nätverken är att aktörerna enklare ska kunna komma i kontakt med varandra för att utbyta material, idéer och erfarenheter.

Pågående arbete

Dricksvattenutredningen

Dricksvattenutredningen från 2013 har lämnat tre betänkanden. Det första delbetänkandet var Material i kontakt med dricksvatten – myndighetsroller och ansvarsfrågor (SOU 2014:53). I detta analyserades hur svenska myndigheters ansvar bör fördelas när det gäller material som kommer i kontakt med dricksvatten. Utredningen fann att de svenska myndigheternas inbördes uppgiftsfördelning inom området med dagens mer begränsade ansvarstagande väsentligen kunde bedömas som ändamålsenlig. Myndigheternas ansvar och inbördes roller var enligt utredningen anpassade till den modell för ett offentligt ansvarstagande i förhållande till marknadens aktörer som gällde i Sverige vid tiden för utredningen. Utredningen ansåg dock att det fanns behov av att förtydliga myndigheternas uppdrag och samverkansarbete. Det föreslogs därför bl.a. att Boverket skulle få ett utpekat samordningsansvar för material som kommer i kontakt med dricksvatten. Det förslaget gick dock regeringen inte vidare med. Däremot genomfördes ett förslag om att ge Boverket, Kemikalieinspektionen och Livsmedelsverket i uppdrag att gemensamt etablera en informations- och kunskapsplattform för frågor om material som kommer i kontakt med dricksvatten. Denna information finns nu tillgänglig på Boverkets webbplats.

Dricksvattenutredningens andra delbetänkande Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning (SOU 2015:51) lämnades på utredningens eget initiativ och var ett kunskapsunderlag.

I Dricksvattenutredningens slutbetänkande En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32) redovisades en omfattande beskrivning av Sveriges dricksvattenförsörjning, både hur själva vattenförsörjningen går till och myndigheternas olika roller. Utredningen lämnade också flera förslag. Bland annat framhöll utredningen behovet av en nationell strategi för den allmänna vattenförsörjningen för att identifiera lämpliga geografiska samordningslösningar och även ge ökad tydlighet kring hur infrastrukturen för dricksvattenförsörjningen kan komma att utvecklas på sikt. Regeringen har genomfört utredningens förslag i vissa delar som gäller myndighetsuppdrag och förordningsförändringar. Exempelvis fick, som redovisats ovan, Livsmedelsverket 2020 i uppdrag att ansvara för nationell samordning av dricksvattenfrågor.

Enligt uppgift från Regeringskansliet kan slutbetänkandet i återstående delar komma att beredas tillsammans med 2020 års dricksvattenutrednings betänkande En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet (SOU 2021:81), se nedan.

Vattenförvaltningsutredningen

I december 2019 lämnade Vattenförvaltningsutredningen betänkandet En utvecklad vattenförvaltning (SOU 2019:66). Utredningen hade haft i uppdrag att utreda och utvärdera ansvarsfördelningen, beslutanderätten och

organiseringen av myndigheterna inom vattenförvaltningen. Utredningen konstaterade bl.a. att arbetet inom vattenförvaltningen behöver utvecklas och förstärkas på nationell och regional nivå för att bli mer effektivt och få ett större genomslag. Vidare krävs ökad samordning och förstärkt vägledning från nationella myndigheter. I betänkandet anförts bl.a. följande:

Vattenförvaltningen står inför olika utmaningar som det finns olika orsaker till, bland annat organisation, beslutanderätt, arbetsformer och finansiering. Det är viktigt med en tydlig statlig strategisk styrning där riksdagen och regeringen får tydligare roller och där styrsignaler, finansiering och uppföljning hänger ihop. Dagens organisation är otydlig och arbetet bör i stället organiseras utifrån ordinarie förvaltningsstruktur. Den nuvarande organisationen kan inte fullt ut säkerställa lokal förankring eller ett arbete på avrinningsområdesnivå. Det är viktigt att vattenförvaltningen har tillräckliga ekonomiska resurser för att kunna fullgöra sina uppgifter. Arbetet inom vattenförvaltningen behöver utvecklas och förstärkas både på nationell nivå och avrinningsområdesnivå för att bli mer effektivt och få större genomslag. Det finns behov av ökad samordning inom den akvatiska övervakningen och arbetet med kunskapsunderlag behöver fortsatt utvecklas. Uppgiften att besluta om miljökvalitetsnormer behöver stärkas och arbetet med planering av åtgärder behöver utvecklas både på nationell strategisk nivå och på konkret avrinningsområdesnivå. Det behövs förstärkt vägledning från nationella myndigheter. Det är också viktigt med utvecklad samverkan och delaktighet, och det finns behov av referensgrupper på både avrinningsområdesnivå och nationell nivå.

När det gäller indelningen i avrinningsdistrikt föreslår utredningen att det tydliggörs att vattenförvaltningsarbetet ska utgå från de tio avrinningsdistrikt som Sverige ingår i. Vidare föreslås ett ökat fokus på avrinningsområden.

Utredningen lämnar också förslag om en förändrad organisation. På avrinningsområdesnivå föreslår utredningen att kommunerna ges en tydligare roll, bl.a. genom att delta i åtgärdsplaneringen. Länsstyrelsernas roll föreslås förtydligas och utökas. Även andra myndigheter föreslås få en tydligare roll i vattenförvaltningen genom att bl.a. delta i åtgärdsplaneringen och följa upp resultaten av genomförda åtgärder.

På distriktsnivå föreslår utredningen att de arbetsuppgifter som de fem vattenmyndigheterna har i dag förs över till regeringen, en föreslagen nationell nämnd för normgivning, Havs- och vattenmyndigheten, SGU och länsstyrelserna.

På nationell nivå föreslår utredningen att riksdagen och regeringen ges mer framskjutna roller. Det föreslås också att Havs- och vattenmyndigheten och SGU ges ett tydligt och utvidgat ansvar för yt- respektive grundvatten.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Etappmål för dagvatten m.m.

I januari 2021 beslutade regeringen om två etappmål för dagvatten. Dessa utgör ett steg till att nå flera miljökvalitetsmål, framför allt Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Giftfri miljö samt God bebyggd miljö.

Etappmålet för dagvattenhantering i ny eller ändrad bebyggelse innebär att alla kommuner senast 2023 ska ha integrerat en hållbar dagvattenhantering i planläggning av ny bebyggelse eller vid påtagliga ändringar av befintlig bebyggelse.

Etappmålet för dagvattenhantering i befintlig bebyggelse innebär att de kommuner där det finns risk för betydande påverkan av dagvatten på mark, vatten och den fysiska miljön i befintlig bebyggelse senast 2025 ska ha genomfört en kartläggning och tagit fram handlingsplaner för en hållbar dagvattenhantering samt påbörjat genomförandet av planerna.

I samband med att etappmålen för dagvatten beslutades gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att, i samverkan med ett antal myndigheter och i dialog med kommunsektorn, ta fram en nationell vägledning om hållbar dagvattenhantering. Vägledningen ska utformas som ett stöd för kommunernas och andra aktörers arbete. Etappmålen kommer att följas upp av Naturvårdsverket inom ramen för den årliga miljömålsuppföljningen, i samarbete med berörda myndigheter.

Utredningen om hållbara vattentjänster

Regeringen gav i maj 2017 i uppdrag åt en särskild utredare att se över kommunens skyldighet att ordna vattentjänster enligt 6 § vattentjänstlagen och frågor om små avlopp. Utredningen överlämnade i maj 2018 betänkandet *Vägar till hållbara vattentjänster* (SOU 2018:34). I detta lades följande förslag fram med syftet dels att göra det flexiblarare för kommunerna vid tillämpning av 6 § vattentjänstlagen, dels att minska demokratiunderskottet:

- Havs- och vattenmyndigheten utses till tillsynsvägledande myndighet för länsstyrelsernas tillsyn över hur kommunerna uppfyller sin skyldighet enligt 6 § vattentjänstlagen.
- Ett nytt stycke införs i 6 § vattentjänstlagen som ska göra att kommunerna lägger ett större fokus på att bedöma behovet av vattentjänster. Kommunen ska utreda om det finns en möjlighet att på ett annat sätt än med en allmän va-anläggning uppnå ett motsvarande skydd för människors hälsa och miljön.
- Ett krav införs i vattentjänstlagen på att kommunerna ska se till att det finns en långsiktig plan för hur försörjning av vattentjänster inom kommunen ska ske. Planen ska beslutas av kommunfullmäktige.
- De statliga myndigheter som arbetar med vattentjänsterna behöver samverka mer för att stödja kommunerna och styra mot hållbara vattentjänster. En plattform för detta bör bildas med Naturvårdsverket som koordinator.

Vidare lämnade utredningen bl.a. följande förslag med syftet att öka åtgärdstakten i fråga om enskilda avloppsanläggningar:

- Ett krav införs på avloppsdeklaration för små avloppsanläggningar.

- Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att tillsammans med Konsumentverket utveckla en nationell rådgivning och stödja kommunerna för ökad rådgivning.
- Havs- och vattenmyndigheten får föreskriftsrätt när det gäller små avlopp och det tydliggörs att Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för tillsynsvägledning för små avloppsanläggningar.
- Kommunerna får stöd med kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte av Havs- och vattenmyndigheten vad gäller hur tillsyn, taxor och prövning kan utformas för att ge ökad åtgärdstakt.

Regeringen har i april 2022 överlämnat propositionen 2021/22:208 Väger till hållbara vattentjänster till riksdagen. I propositionen lämnas bl.a. lagförslag som syftar till att skapa förutsättningar för långsiktigt hållbara vatten- och avloppslösningar samt att öka allmänhetens insyn och möjlighet till deltagande och påverkan vid den kommunala planeringen av hur behovet av allmänna vattentjänster i kommunen ska tillgodoses. Regeringen föreslår att kommunens bedömning av behovet av en allmän vattentjänst ska bli mer flexibel. Vid behovsbedömningen ska kommunen ta särskild hänsyn till förutsättningarna för att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Förslaget syftar bl.a. till att underlätta för bostadsbyggande på landsbygden.

Vidare föreslår regeringen att varje kommun ska ha en aktuell vattentjänstplan. Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Planen ska även innehålla en bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Bestämmelsen om krav på att varje kommun ska ha en vattentjänstplan föreslås tillämpas första gången för tid efter den 31 december 2023.

Betänkandet i övriga delar, däribland förslaget att utse Havs- och vattenmyndigheten till tillsynsvägledande myndighet, bereds vidare inom Regeringskansliet.

2020 års dricksvattenutredning

2020 års dricksvattendirektiv¹ ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 12 januari 2023. Direktivet är en revidering av 1998 års dricksvattendirektiv. Liksom i det tidigare direktivet finns minimikrav för dricksvatten och vissa åtgärder som medlemsstaterna måste vidta för att säkerställa att kraven följs. 2020 års dricksvattendirektiv ställer även krav på att medlemsstaterna ska införa en riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet som omfattar alla

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 av den 16 december 2020 om kvaliteten på dricksvatten (omarbetning)

faser i dricksvattenproduktionskedjan. Det är en nyhet i förhållande till det tidigare dricksvattendirektivet.

2020 års dricksvattenutredning har lämnat förslag om hur 2020 års dricksvattendirektiv ska genomföras i svensk rätt. Förslagen finns i betänkandet En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet (SOU 2021:81).

Bland annat har utredningen kartlagt hur svensk rätt förhåller sig till 2020 års dricksvattendirektiv, utrett om det finns några gränsdragningsproblem när det gäller de unionsrättsliga och nationella regelverk som berör eller ligger nära regleringen i direktivet och analyserat hur eventuella överlappningar i regelverken kan hanteras.

I betänkandet föreslår utredningen vilka myndigheter som ska ansvara för de nya frågor som behandlas i direktivet och vilka befogenheter föreslagna myndigheter ska ha. Utredningen föreslår bl.a. att myndigheter som Livsmedelsverket, Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, SGU och Folkhälsomyndigheten ska ges bemyndiganden att meddela föreskrifter som ett led i arbetet med att genomföra direktivet i Sverige. Det lämnas också förslag som rör länsstyrelserna, kommunerna och verksamhetsutövare som producerar eller tillhandahåller dricksvatten.

Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Propositionen Regional fysisk planering i Hallands län

Som ovan redogjorts för gäller enligt 7 kap. PBL att regional fysisk planering ska ske i Stockholms och Skåne län. I propositionen 2021/22:184 Regional fysisk planering i Hallands län, som överlämnades till riksdagen i mars 2022, har regeringen föreslagit att regional fysisk planering även ska ske i Hallands län. Förslaget syftar till att ge en förbättrad samhällsplanering i länet.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Vattenfrågor vid planläggning och byggande

Regeringen gav i oktober 2021 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av de bestämmelser i PBL som avser vatten (dir. 2021:92). Syftet med utredningen är för det första att förenkla och förtydliga på vilket sätt miljö kvalitetsnormer för vatten ska få genomslag vid planläggning och prövning enligt PBL på ett sätt som motsvarar kraven i EU-rätten och underlättar kommunernas tillämpning av dessa krav. Vidare är syftet att ge kommunerna de verktyg som behövs för att säkerställa att de krav på miljömässigt och ekonomiskt hållbara lösningar för dag- och dricksvatten som ställs vid planläggning och prövning enligt PBL kan genomföras både i dag och vid ett förändrat klimat. I utredarens uppdrag ingår bl.a. att:

- analysera kommunernas förutsättningar att säkerställa att miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten följs vid planläggning och vid prövning enligt 9 och 10 kap. PBL,

- se över kommunernas möjligheter att hantera dagvatten på ett hållbart sätt vid detaljplaneläggning och vid prövning enligt 9 och 10 kap. PBL (i detta ingår bl.a. att klarlägga kommunens respektive va-huvudmannens ansvar enligt vattentjänstlagen och vid behov lämna förslag som säkerställer att kommunen i de fall det är lämpligt kan ställa krav på fastighetsägare att ta hand om eller fördröja dagvatten),
- analysera kommunernas förutsättningar att trygga dricksvattenförsörjning vid planläggning, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredaren ska beakta de förslag som lämnats av 2020 års dricksvattenutredning. Uppdraget ska redovisas senast den 20 juni 2023.

Utskottets ställningstagande

En väl fungerande vattenförvaltning är viktig, inte minst för att samhället ska kunna möta de olika typer av utmaningar som vi står inför när det gäller vatten. Det är således viktigt att åstadkomma en fungerande och tydlig ansvarsfördelning i frågor som rör vatten. Vidare behövs en fungerande samverkan på både regional och lokal nivå kring dessa frågor.

Som framgår ovan bedrivs ett aktivt arbete från både regeringens och de berörda myndigheternas sida i en mängd olika vattenrelaterade frågor. Inom Regeringskansliet bereder man t.ex. för närvarande flera förslag om organisationen inom vattenförvaltningen, bl.a. Vattenförvaltningsutredningens förslag. Mot den bakgrunden anser inte utskottet att det finns skäl för riksdagen att ta några initiativ med anledning av förslagen i motionerna 2021/22:4062 (MP) yrkandena 4, 5 och 7 och 2021/22:4197 (MP) yrkande 17 om ansvarsfördelning m.m. när det gäller olika typer av vattenresurser.

Med hänsyn till befintlig reglering på området och pågående arbete finner utskottet inte heller skäl för riksdagen att vidta någon åtgärd med anledning av motionsförslagen som gäller planering, kommunernas möjligheter att ställa krav på fastighetsägare och kunskapsfrämjande insatser. Utskottet avstyrker därför även motion 2021/22:4062 (MP) yrkandena 6, 25, 27, 28 och 31.

Anslutning av automatiska släcksystem till kommunala va-nät

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att se över förutsättningarna för anslutning av sprinkleranläggningar till kommunala va-nät.

Motionen

I motion 2021/22:1856 av Sten Bergheden (M) föreslås ett tillkännagivande om att se över kommunernas möjlighet att neka anslutning av sprinklersystem till det kommunala va-nätet. Motionären påpekar att ett krav för att få statligt investeringsstöd vid byggande av boenden för äldre är att funktionskraven i Boverkets byggregler uppfylls samt att dessa bl.a. ställer krav på automatiska släcksystem i vissa typer av byggnader. Enligt motionären är det därför problematiskt att många kommuner har en restriktiv hållning till att ansluta sprinklersystem till det kommunala va-nätet.

Bakgrund

Boverkets byggregler om brandskydd m.m.

Enligt förordningen (2016:848) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer och Boverkets föreskrifter (2016:9) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer kan den som ska bygga eller bygga om bostäder för äldre personer få statligt stöd för en del av byggkostnaden. För att få stödet krävs, om projektet innefattar bygglovspliktiga arbeten, ett lagakraftvunnet bygglov.

Av 8 kap. 4 § PBL följer att ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om bl.a. säkerhet i händelse av brand. I avsnitt 5 i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, förkortade BBR, finns regler om vilket brandskydd en byggnad måste ha. För att avgöra vilket brandskydd som behövs måste byggnaden först indelas i en byggnadsklass och en eller flera verksamhetsklasser. Beroende på indelningen gäller enligt BBR olika krav för utrymningsvägar, brandceller, sprinklersystem osv. Utrymmen i verksamhetsklass 5B (som omfattar behovsprövade särskilda boenden för bl.a. personer med demens eller som på annat sätt har en nedsatt förmåga att själva sätta sig i säkerhet) och 5C (som omfattar lokaler för hälso- och sjukvård) ska förses med automatiska släcksystem.

Kommunens skyldighet att tillhandahålla vattentjänster

Vattentjänstlagen avser olika tjänster för vattenförsörjning och avlopp som tillhandahålls genom en allmän va-anläggning. Kommuner har en långtgående

skyldighet att ordna vattentjänster, dvs. vattenförsörjning och avlopp. Med vattenförsörjning avses i lagen tillhandahållande av vatten som är lämpligt för normal hushållsanvändning.

Enligt 6 § vattentjänstlagen ska en kommun ordna vattentjänster om det behövs för skyddet av människors hälsa eller miljön i befintliga eller blivande bebyggelser som ingår i ett större sammanhang. Kommunen ska bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas och sedan se till att behovet snarast, och så länge behovet kvarstår, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning. För bebyggelse utanför verksamhetsområdet har kommunen ingen skyldighet att tillhandahålla va-lösningar. Ibland kan dock vattentjänster från den allmänna anläggningen tillhandahållas sådan bebyggelse genom ett särskilt avtal mellan kommunen/huvudmannen och fastighetsägarna. Sådana avtal faller utanför reglerna i vattentjänstlagen.

Särskilt om anslutning av sprinkleranläggningar till va-nätet

Huvudmannen för en allmän va-anläggning är inte skyldig att tillhandahålla vatten för sprinkleranläggningar. I förarbetena till vattentjänstlagen har man dock antagit att huvudmännen ändå skulle vara benägna att tillmötesgå önskemål om sprinkleranslutning när det finns tekniska förutsättningar. I propositionen (prop. 2005/06:78 s. 48 f.) anförde regeringen följande.

Mer bebyggelseanknutet är däremot det förebyggande brandskydd som installeras i byggnader i form av sprinkleranläggningar. I dessa fall är det dessutom fastighetsägaren som bär kostnadsansvaret. Sprinkleranläggningens latenta behov av en omedelbar och omfattande vattentillförsel omfattas enligt nuvarande praxis knappast av de vattenförsörjningstjänster för hushållsändamål som huvudmannen för en allmän va-anläggning är skyldig att tillgodose. I och för sig lär huvudmännen ändå vara benägna att tillmötesgå önskemål om sprinkleranslutning, när det finns tekniska förutsättningar för det. När sådana förutsättningar saknas, bör huvudmannen inte vara skyldig att göra omfattande ombyggnader av sin vattenanläggning för att möjliggöra en sprinkleranslutning. En sådan skyldighet skulle föra för långt. Däremot kan huvudmännen även i fortsättningen vid sidan om de obligatoriska vattentjänsterna kunna avtala med enskilda fastighetsägare om rätt till anslutning av sprinkleranläggningar och om villkoren för sådana anslutningar. I den mån fastighetsägaren inte ges rätt till en särskild sprinkleranslutning, får fastighetens interna brandskydd ordnas via den vanliga vattenservisen och med egna reservoarer och andra anordningar inom fastigheten. Det är fastighetsägarens ansvar att iaktta gällande föreskrifter om brandskyddet.

Utskottets ställningstagande

Som motionären påpekar är det viktigt att nya byggnader uppförs i enlighet med gällande byggregler och därmed med iakttagande av gällande föreskrifter om brandskydd. Redan i dag finns emellertid möjlighet för fastighetsägare att sluta särskilda avtal om anslutning av sprinkleranläggningar till det allmänna

va-nätet. Som regeringen anförde i samband med att vattentjänstlagen infördes får det antas att huvudmännen för vatten och avlopp tillmötesgår sådana önskemål förutsatt att det finns tekniska förutsättningar för anslutning. I sammanhanget noterar utskottet att många va-huvudmän och kommuner har riktlinjer för under vilka förutsättningar sprinkleranläggningar kan anslutas. Därmed är utskottet inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2021/22:1856 (M), som därför avstyrks.

Vattendeklarationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att se över möjligheten att införa vattendeklarationer.

Jämför reservation 3 (MP).

Motionen

I kommittémotion 2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 23 begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att införa vattendeklarationer som komplement till energideklarationer och klimatdeklarationer för hushållen. Enligt motionärerna kan vattendeklarationen exempelvis innehålla information om va-systemet och lösningar för dagvatten.

Bakgrund

Energideklarationer och klimatdeklarationer

Sedan 2009 ska de flesta större byggnader och alla enfamiljshus som säljs vara energideklarerade. Systemet med energideklarationer är ett marknadsstyrmedel som har sin grund i EU-direktivet om byggnaders energiprestanda.² En energideklaration är ett dokument med uppgifter om hur mycket energi som går åt i en byggnad när den används. Syftet med energideklarationerna är att främja effektiv energianvändning och samtidigt säkerställa gott inomhusklimat i byggnader. Genom energideklarationen ska en byggnadsägare få en överblick över byggnadens energistatus och inomhusmiljö, liksom de möjligheter som finns att minska energiåtgången. Regler om energideklarationer finns huvudsakligen i lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader och förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader.

Sedan den 1 januari 2022 gäller enligt lagen (2021:787) om klimatdeklaration för byggnader ett krav på klimatdeklaration vid uppförande av nya byggnader. Kravet innebär att byggherrar ska redovisa vilken påverkan

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU av den 19 maj 2010 om byggnaders energiprestanda

på klimatet en ny byggnad har. Syftet med lagen om klimatdeklaration för byggnader är att bidra till att minska klimatpåverkan från byggskedet.

Pågående arbete

Propositionen Vägar till hållbara vattentjänster

I april 2022 överlämnade regeringen propositionen 2021/22:208 Vägar till hållbara vattentjänster. I denna lämnas bl.a. ett förslag till ett bemyndigande som ger möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att, i fråga om små enskilda avloppsanläggningar, meddela föreskrifter om skyldighet att kontrollera anläggningens funktion och att lämna vissa uppgifter till tillsynsmyndigheten.

Bemyndigandet ska göra det möjligt att ställa krav på kontroll av funktionen hos enskilda avloppsanläggningar dimensionerade för högst 200 personekvivalenter. Det kan handla om kontroll som ska utföras med visst intervall eller vid vissa händelser, såsom vid överlåtelse av fastighet. Bemyndigandet medger också föreskrifter om hur kontrollen ska utföras, t.ex. genom besiktning av ett ackrediterat kontrollorgan.

Utskottets ställningstagande

Kravet på energideklarationer gäller i Sverige sedan 2009, och sedan den 1 januari 2022 gäller även ett krav på klimatdeklarationer vid nybygge. Dessa regler syftar till att främja en effektiv energianvändning och att minska klimatpåverkan vid uppförandet av nya byggnader. I propositionen Vägar till hållbara vattentjänster, som nyligen överlämnades till riksdagen, föreslår regeringen ett bemyndigande som ger möjlighet för regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter om skyldigheten att kontrollera och lämna uppgifter om små avloppsanläggningar.

Utskottet delar visserligen motionärernas uppfattning att en ökad hushållning med vatten är angeläget. Utskottet ser emellertid inte behov av något initiativ från riksdagens sida på området, och utskottet avstyrker därför förslaget om vattendeklarationer i motion 2021/22:4062 (MP) yrkande 23.

Vattenkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen om att den ska vidta de åtgärder och ta de initiativ som krävs för att säkerställa att regleringen på EU-nivå inte på ett omotiverat sätt försvårar eller omöjliggör driften av småskaliga vattenkraftverk. Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden om miljöanpassning av vattenkraft samt om bl.a. översyn och utvärdering av regelverk, processer och beslut.

Jämför reservation 4 (S, V, L, MP), 5 (SD, C), 6 (L) och 7 (SD, KD).

Motionerna

Förslag om småskalig vattenkraft

I kommittémotion 2021/22:3688 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 25 framhålls att riksdagen tidigare tillkännagett att den småskaliga vattenkraften ska värnas, ett beslut som enligt motionärerna inte fått fullt genomslag i myndigheternas tillämpning. Mot den bakgrunden föreslås ett tillkännagivande om att regeringen måste säkerställa att EU:s alla direktiv inte försvårar för eller omöjliggör ny eller befintlig vattenkraft. I kommittémotion 2021/22:3684 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 96 begärs ett tillkännagivande om minskat regelkrångel och att de krav som ställs på miljöåtgärder ska vara proportionerliga sett till både miljönytta och kostnader. I kommittémotion 2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 25 begärs ett tillkännagivande om att möjligheterna att få stöd till att driva mindre vattenkraftverk med reglerbar förmåga bör öka. I motion 2021/22:2750 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att alla bedömningar som görs måste utgå från att de småskaliga vattenkraftverken är samhällsviktiga verksamheter.

Förslag om miljöanpassning av vattenkraften

I kommittémotion 2021/22:3684 av Rickard Nordin m.fl. (C) föreslås flera tillkännagivanden om miljöanpassning av vattenkraften. Enligt motionärerna är det viktigt att den lagstiftning som berör vattenkraften tillämpas på det sätt som riksdagen avsett. Bland annat föreslås därför ett tillkännagivande om att regeringen bör säkerställa att miljöanpassningen av vattenkraften inte påverkar möjligheten att öka effekten i befintlig vattenkraft eller leder till oproportionerligt stora kostnader och negativ påverkan på kraftproduktionen (yrkande 97). Vidare föreslås tillkännagivanden om att platsspecifika bedömningar ska göras i samband med miljöanpassningen av vattenkraften (yrkande 98) samt att alla möjligheter till undantag från kraven på miljöanpassning måste användas (yrkande 99).

I kommittémotion 2021/22:4220 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om att miljöanpassningen av vattenkraften ska fortsätta och att vissa produktionsminskningar är acceptabla. I motion 2021/22:2303 av Nina Lundström (L) begärs tillkännagivanden dels om vattenkraftens miljöeffekter (yrkande 1), dels om dess inverkan på den biologiska mångfalden (yrkande 2). Motionären anför att vattenkraften visserligen spelar en betydelsefull roll men att det inte innebär att dess miljöeffekter inte behöver utvärderas. Enligt motionären behöver vattenkraften miljöanpassas och fokus bör då läggas på åtgärder som minskar skador på miljön och den biologiska mångfalden. Det gäller enligt motionären skador både från pågående verksamheter och från tidigare verksamheter.

Förslag om översyn och utvärdering av regelverk m.m.

I kommittémotion 2021/22:4195 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om ett moratorium för all omprövning av den småskaliga vattenkraften. Som skäl för detta anför motionärerna dels att de beslut som riksdagen fattat om att den småskaliga vattenkraften ska värnas inte efterföljs av myndigheterna, dels att flera frågor av betydelse för omprövningarna ännu inte är lösta. Exempelvis har vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för förvaltningsperioden 2021–2027 fortfarande inte prövats av regeringen. Vidare begärs ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning som ser över ytterligare åtgärder för att skydda den småskaliga vattenkraften mot produktionsminskningar och nedläggningar. Ett exempel på en åtgärd skulle enligt motionärerna kunna vara att utpeka den småskaliga vattenkraften som riksintresse (yrkande 11). I motion 2021/22:3118 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att länsstyrelserna måste agera på ett likvärdigt sätt, bl.a. när det gäller hanteringen av mindre vattenkraftverk. Motionären anför att en av landets länsstyrelser har gjort ett uppehåll i tillsynen och omprövningen av tillstånd. Enligt motionären är det inte rimligt att länsstyrelserna gör olika tolkningar och därför bör regeringen genomföra ett moratorium som gäller för samtliga länsstyrelser.

I motion 2021/22:2750 av Sten Bergheden (M) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om översyn av den lagstiftning som berör den småskaliga vattenkraften. I motion 2021/22:3347 av Sten Bergheden (M) begärs ett tillkännagivande om att omgående se över alla processer eller beslut som leder till att småskalig vattenkraft hotas att stängas ned eller rivs ut. I motion 2021/22:2303 av Nina Lundström (L) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om en utvärdering av den nationella planen för omprövning av vattenkraft. Enligt motionären finns det oklarheter om den nationella planens juridiska status, och det är mot den bakgrunden viktigt att resultaten av omprövningarna följs upp så att behovet av lagändringar kan övervägas.

Bakgrund

Vattendirektivet och miljökvalitetsnormer

Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, det s.k. vattendirektivet, antogs 2000 och syftar till att bevara och förbättra vattenmiljön i grundvatten och ytvatten. Genom direktivet ställs krav på medlemsstaterna att utforma en förvaltning av sina vatten för att minska föroreningar av särskilt prioriterade ämnen, främja hållbar vattenanvändning och förbättra vattenkvaliteten för de ekosystem som är beroende av vatten. I Sverige har vattendirektivet genomförts genom bl.a. 5 kap. miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen (2004:660).

Ett moment i arbetet med det nationella genomförandet av vattenförvaltningen, som grundar sig på vattendirektivet, är att fastställa miljökvalitetsnormer. Miljökvalitetsnormer för ytvatten omfattar sjöar, vattendrag och kustvatten. Syftet med normerna är att säkra vattenkvaliteten. En miljökvalitetsnorm beskriver den kvalitet en vattenförekomst ska ha nått vid en viss tidpunkt, dvs. målet med arbetet för varje vattenförekomst. Miljökvalitetsnormerna anger en lägstanivå. Vattenförekomsten får alltså inte påverkas av en verksamhet på så sätt att kvaliteten blir sämre än den status som anges i normen. Huvudregeln är att alla vattenförekomster ska uppnå det som kallas god status. I vissa fall innebär målet att uppnå god status en betydande negativ påverkan på viktiga samhällsvärden eller verksamheter. Under vissa förutsättningar medger vattendirektivet att vattenförekomsten då kan förklaras som konstgjord eller kraftigt modifierad. Följden av detta blir att mindre stränga krav kan tillämpas. I stället för ekologisk status klassificeras för en sådan vattenförekomst ekologisk potential.

I januari 2019 infördes en skyldighet i vattenförvaltningsförordningen för vattenförvaltningen att fullt ut använda alla de möjligheter som EU-rätten ger till undantag och förklarande av vatten som kraftigt modifierade.

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram vägledningar om kraftigt modifierade vatten, bl.a. en vägledning för att hjälpa den som ska fastställa en vattenförekomst som kraftigt modifierad på grund av ett vattenkraftverk.

Miljökvalitetsnormer är som huvudregel bindande att följa för myndigheter, kommuner och verksamhetsutövare i enskilda provningar. Miljökvalitetsnormerna ska dock omprövas vid behov. Vid en enskild miljöprovning kan det t.ex. komma fram ny information som visar att miljökvalitetsnormen för vatten som berörs av provningen har beslutats på felaktiga grunder. Provningsmyndigheten ska då begära ett yttrande från vattenmyndigheten i distriktet och redovisa skillnaden mellan nuvarande status och den status som legat till grund för miljökvalitetsnormen. Det innebär att det i samband med en provning finns utrymme att justera felaktigheter. Om vattenmyndigheten, efter att ha tagit del av en begäran om yttrande, bedömer att det inte finns förutsättningar att ändra den aktuella miljökvalitetsnormen ska vattenmyndigheten anmäla detta till regeringen. Vattenmyndigheten ska

därefter avvakta med sitt slutliga yttrande till dess att regeringen har beslutat i ändringsfrågan.

Tillstånd för vattenverksamhet och den nationella planen för moderna miljövillkor

Bestämmelser om vattenverksamhet finns bl.a. i 11 kap. miljöbalken, lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet och förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter. För att få bedriva vattenverksamhet krävs, som huvudregel, tillstånd enligt miljöbalken (11 kap. 9 § miljöbalken). Tillstånd för vattenverksamhet prövas av mark- och miljödomstolen (11 kap. 9 b § miljöbalken). Ett tillstånd till vattenverksamhet får förenas med villkor (16 kap. 2 § miljöbalken).

Sedan den 1 januari 2019 gäller enligt 11 kap. 27 § miljöbalken att den som bedriver en tillståndspliktig vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel ska se till att verksamheten har moderna miljövillkor. Med detta avses att tillståndets villkor eller bestämmelser till skydd för människors hälsa och miljön har bestämts enligt miljöbalken genom en dom eller i ett beslut som inte är äldre än 40 år. Omprövning sker på verksamhetsutövarens initiativ. Enligt 11 kap. 28 § miljöbalken ska det finnas en nationell plan för de omprövningar som avses i 11 kap. 27 §.

I juni 2000 beslutade regeringen om en nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraften. Den nationella planen skulle lägga grunden för ett systematiskt arbetssätt för att uppnå målet om största möjliga nytta för vattenmiljön samtidigt som en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel bibehålls. Utifrån den nationella planen kommer alla vattenkraftverk som anmälts till planen att prövas systematiskt, t.ex. genom att alla kraftverk i en älvsträcka prövas samtidigt med möjlighet att samordna beslutsunderlag. Vilka konkreta krav på skyddsåtgärder och försiktighetsmått som ska ställas på en enskild verksamhet anges inte i den nationella planen utan avgörs av tillståndsmyndigheten i varje enskilt fall.

Tidsplanen för när vattenkraftsägarna senast ska lämna in sina ansökningar framgår av 39 § förordningen om vattenverksamheter och bilagan till samma förordning. Bilagan anger två tidpunkter per år för när ansökningarna ska lämnas in, den 1 februari respektive den 1 september. De första ansökningarna enligt den nationella planen skulle ha lämnats in senast den 1 februari 2022 och de sista ansökningarna ska enligt planen lämnas in senast den 1 februari 2037.

Efter en ansökan om omprövning av en vattenverksamhet för moderna miljövillkor ska tillståndsmyndigheten enligt 24 kap. 10 § miljöbalken upphäva, ändra och besluta nya bestämmelser och villkor i den utsträckning som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Bestämmelser och villkor som innebär att verksamheten avsevärt försvåras får beslutas endast om det behövs för att följa en miljökvalitetsnorm eller någon annan bestämmelse som följer av Sveriges medlemskap i EU. Tillstånd ska

endast återkallas om det är nödvändigt för att tillgodose ett sådant behov eller om verksamhetsutövaren medger att tillståndet återkallas.

I länsstyrelsernas regleringsbrev för budgetåren 2020, 2021 och 2022 har länsstyrelserna fått i uppdrag att verka för att den nationella planen genomförs i sin helhet. Länsstyrelserna ska redovisa hur de arbetar med att genomföra den nationella planen, vilka undantag som har beslutats och på vilken grund samt vilka vatten som har förklarats som kraftigt modifierade i enlighet med vattenförvaltningsförordningen för de vattenförekomster där det finns verksamheter som omfattas av den nationella planen.

För de verksamhetsutövare som inte anmält sin verksamhet till den nationella planen, vilket var frivilligt, finns en skyldighet att på egen hand ansöka om omprövning för att förse verksamheten med moderna miljövillkor. Enligt 11 kap. 27 § andra stycket miljöbalken får en verksamhet fortsätta att bedrivas till dess att en omprövning är klar om verksamhetsutövaren antingen har ansökt om tillstånd eller omprövning för att förse verksamheten med moderna miljövillkor eller verksamheten omfattas av den nationella planen och verksamhetsutövaren inte är försenad med att ansöka om prövning.

Om en verksamhetsutövare inte gör det som krävs och inte heller följer ett föreläggande att ansöka om omprövning kan en sådan ansökan i stället göras av Kammarkollegiet, Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen (24 kap. 12 § miljöbalken).

Skyddet av nationalälvarna m.m.

Enligt 4 kap. 6 § miljöbalken får vattenkraftverk och vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte utföras i vissa angivna älvar, älvsträckor och andra vattendrag. Trots detta får, enligt bestämmelsens tredje stycke, åtgärder som behövs för att upprätthålla, underhålla eller ändra en anläggning eller verksamhet vidtas, om åtgärderna inte medför någon ökad negativ miljöpåverkan eller endast en tillfällig sådan ökad påverkan. Sådana åtgärder kan enligt regeringen vara att upprätthålla eller underhålla anläggningar eller verksamheter som tillkommit på lagligt sätt (se prop. 2017/18:243 s. 171).

Riksdagens tillkännagivanden om småskalig vattenkraft m.m.

Våren 2016 beslutade riksdagen, på förslag från civilutskottet, om ett tillkännagivande med anledning av ett motionsförslag om tillståndsprövningen för vattenverksamheter. Enligt tillkännagivandet borde regeringen återkomma till riksdagen med förslag på ett regelverk om tillståndsprocesser för vattenverksamheter som är flexibelt och anpassat till småskaliga verksamheter (bet. 2015/16:CU13, rskr. 2015/16:191).

Den 10 juni 2016 träffades en energipolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna (energiöverenskommelsen). Överenskommelsen utgjorde en gemensam färdplan för en kontrollerad övergång till ett helt förnybart

elsystem, med ett mål om 100 procent förnybar elproduktion 2040. När det gällde vattenkraft innebar överenskommelsen bl.a. följande:

- Sverige ska leva upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter.
- Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft, men prövningssystemet ska utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträlvade miljönyttan.
- Reglerna för omprövning av vattenverksamheter som vattenkraftverk och dammar bör förenklas så långt det är möjligt med hänsyn till behovet av att säkerställa en hållbar utveckling där våra vattenresurser inte kan betraktas som vilken resurs som helst.
- Vattenkraften ska främst byggas ut genom effekthöjning i befintliga verk med moderna miljötillstånd. Nya anläggningar ska ha moderna miljötillstånd.
- Nationalälvarna, och övriga älvsträckor som anges i lagen, ska även fortsättningsvis skyddas från utbyggnad.
- Vattenkraftsbranschen ska fullt ut finansiera de kostnader, för t.ex. omprövning av verksamheter, som gör att Sverige lever upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter. Arbetet ska utgå från den partsdiskuterade fondlösning som Energimyndigheten och Havs- och vattenmyndigheten har haft.

Den 12 april 2018 överlämnade regeringen proposition 2017/18:243 Vattenmiljö och vattenkraft till riksdagen. Förslagen i propositionen skulle genomföra de vattenkraftsrelaterade delarna av energiöverenskommelsen. Vidare skulle bl.a. de ändringar genomföras som behövdes med anledning av riksdagens tillkännagivande från 2016. I propositionen bedömde regeringen bl.a. att det svenska genomförandet av vattendirektivet måste ge utrymme för att tillåta samhällsnyttiga verksamheter genom att undantag från den generella kravnivån ska kunna tillämpas, inklusive att förklara vattenförekomster som konstgjorda eller kraftigt modifierade. Berörda myndigheter skulle enligt regeringen vara skyldiga att vid klassificering av vattenförekomster och vid beslut om miljö kvalitetsnormer för dessa vatten fullt ut utnyttja det utrymme för undantag och lägre ställda krav som EU-rätten medger. I propositionen hänvisade regeringen till det riktvärde om 1,5 terawattimmar minskad vattenkraftsproduktion per år som Energimyndigheten och Havs- och vattenmyndigheten presenterat som ett nationellt övergripande planeringsmål. Enligt regeringens bedömning skulle ett sådant produktionsbortfall inte ha någon väsentlig påverkan på möjligheten att nå målet om 100 procent förnybar elproduktion till 2040.

Riksdagen biföll propositionen (bet. 2017/18:CU31, rskr. 2017/18:383). Genom lagförslagen ansågs riksdagens tillkännagivande från 2016 tillgodosett. Lagändringarna, som trädde i kraft den 1 januari 2019, innebar bl.a. följande:

- att vattenverksamheter i hav, sjöar och vattendrag som startats för att producera vattenkraft ska ha moderna miljövillkor,
- att myndigheternas tillståndsprövning ska ha ett nationellt helhetsperspektiv (där behovet av åtgärder som förbättrar vattenmiljön ska vägas mot behovet av en nationell effektiv tillgång till el från vattenkraft)
- att regeringen ska se till att det finns en nationell plan som kan vägleda myndigheterna i tillståndsprövningen.

I april 2020 beslutade riksdagen, på förslag av näringsutskottet, om ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsförslag om småskalig vattenkraft. Enligt tillkännagivandet skulle det fortsatta arbetet med att reformera vattenlagstiftningen och vattenförvaltningen vara inriktat på att värna den småskaliga vattenkraften genom minskat regelkrångel, respekt för äganderätten och effektiva miljöåtgärder till rimliga kostnader (bet. 2019/20:NU14, rskr. 2019/20:221).

I september 2021 beslutade riksdagen, på förslag av miljö- och jordbruksutskottet i ett utskottsinitiativ, om fyra tillkännagivanden till regeringen. Enligt tillkännagivandena skulle regeringen:

- pröva vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2021–2027 för att säkerställa en god balans mellan samhällsekonomisk kostnad och miljömässig nytta som ligger i linje med riksdagens beslut om propositionen Vattenmiljö och vattenkraft samt livsmedelsstrategins mål
- säkerställa att vattenmyndigheterna tar hänsyn till alla nyttor som vattendirektivet listar vid normsättningen samt utnyttjar alla tillgängliga undantag för att klassificera vatten som ”kraftigt modifierade” och tillämpa ”mindre stränga krav” i exempelvis produktiva jordbruksområden, miljöer med höga kulturvärden och de vattenförekomster där god ekologisk status förutsätter att kraftverket avvecklas eller ger påverkan på reglerkraft
- säkerställa att de miljöanpassningar som görs inte går ut över möjligheten att öka effekten i befintlig vattenkraft
- säkerställa att platsspecifika bedömningar av alla nyttor och konsekvenser görs med beräkningsgrunder som är vedertagna och transparenta samt att detta görs i samråd med berörda aktörer.

I skrivelse 2021/22:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2021 redovisade regeringen i mars 2022 vilka åtgärder som vidtagits med anledning av riksdagens tillkännagivanden om vattenkraft från 2020 och 2021. Tillkännagivandena är inte slutbehandlade. Regeringen anförde bl.a. följande:

Den 5 november 2020 uppdrog regeringen åt Havs- och vattenmyndigheten att tillsammans med Statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät se över de HARO-värden som anges i den nationella planen för moderna miljövillkor. I uppdraget ingår även att redogöra för hur fördelningen av HARO-värdena mellan huvudavrinningsområden har gjorts och tydliggöra vilken funktion värdena har i arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor. Uppdraget

redovisades den 14 april 2021. Vidare fick Havs- och vattenmyndigheten i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag att göra en kunskapsammanställning om dammar. Enligt uppdraget skulle Havs- och vattenmyndigheten med stöd av Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter, utifrån befintligt kunskapsunderlag tillhandahålla en kunskapsammanställning av vattenkraftdammars och andra dammars för- och nackdelar för naturvård och biologisk mångfald samt potentiella betydelse för att minska risken för erosion, övergödning och översvämningar jämfört med om dammarna inte skulle finnas. Uppdraget redovisades den 30 september 2021. Den 17 juni 2021 gav regeringen Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag, genom ändring i regleringsbrevet för budgetåret 2021, att utarbeta vägledning om bedömning av ekologisk potential som komplement till myndighetens övriga vägledning till vattenmyndigheterna vad gäller att förklara vatten som kraftigt modifierade och att använda undantag. Syftet är att möjligheterna att förklara vatten som kraftigt modifierade och besluta om undantag enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) ska användas fullt ut. Uppdraget redovisades den 15 december 2021. [...] I fråga om plats specifika bedömningar har vattenmyndigheternas förslag till miljökvalitetsnormer varit på samråd. Vattenmyndigheterna har gjort både samhällsekonomisk konsekvensanalys, vilken har varit på samråd, och konsekvensutredning vid regelgivning (enligt SFS 2007:1244) som godkänts av Regelrådet.

I mars 2022 beslutade riksdagen, på förslag av civilutskottet i ett utskottsinitiativ, om ett tillkännagivande till regeringen om den nationella planen för omprövning av vattenkraft. Enligt tillkännagivandet behöver tidsplanen justeras om inte vattendistriktens åtgärdsprogram för förvaltningscykeln 2021–2027 har fastställts när tidsfristen går ut för nästa prövningsgrupp. Vidare bör regeringen säkerställa att alla nödvändiga åtgärder för att minimera omprövningarnas negativa inverkan på vattenkraftselen vidtas och att de undantag som EU-rätten medger nyttjas fullt ut (bet. 2021/22:CU33, rskr. 2021/22:192). I utskottets betänkande anfördes följande:

Den första prövningsgruppen i den nationella planen skulle lämna in sina ansökningar senast den 1 februari 2022. Det innebär att de första omprövningarna nu har inletts vid landets mark- och miljödomstolar. Dessa mål är starten på ett stort antal omprövningar av vattenverksamheter som kommer att pågå under en lång tid framöver. Utskottet vill framhålla att det är viktigt att omprövningarna görs utifrån ett väl underbyggt underlag. Inför prövningarna behöver det finnas en helhetssyn, såväl nationellt som i fråga om det specifika avrinningsområdet. Som riksdagen slog fast i 2017/18 års lagstiftningsärende om miljöanpassning av vattenkraft ska de möjligheter att ställa mindre långtgående krav som följer av EU-rätten till förmån för samhällsnyttiga verksamheter utnyttjas fullt ut vid t.ex. meddelande av miljökvalitetsnormer och andra föreskrifter samt vid beslut om klassning av vattenförekomster. Utskottet kan konstatera att vattenmyndigheterna i december 2021 utfärdade föreskrifter om nya miljökvalitetsnormer. Åtgärdsprogrammen för förvaltningscykeln 2021–2027 står dock fortfarande under regeringens prövning. Vad den prövningen kommer att resultera i återstår att se. Även om mark- och miljödomstolarnas omprövningar enligt den nationella planen främst görs i förhållande till de gällande miljökvalitetsnormerna kan det enligt utskottet inte uteslutas att de nya åtgärdsprogrammen för 2021–2027 skulle kunna få viss betydelse i de prövningar som görs efter det att dessa åtgärdsprogram har fastställts. Detta innebär att förutsättningarna för de

prövningar som nu har inletts och de prövningar som kommer senare i viss mån kan skilja sig åt. Utskottet anser att det är viktigt att prövningarna enligt den nationella planen i så stor utsträckning som möjligt görs utifrån samma förutsättningar. Alla dammar och kraftverk ska behandlas på samma sätt, och det är viktigt att de prövningar som kommer tidigt i processen inte får en annan bedömning än de som kommer senare. Det hade därför i och för sig varit önskvärt om åtgärdsprogrammen för nästkommande förvaltningscykel hade varit på plats före inledningen av den första prövningsgruppen i den nationella planen. Att så inte var fallet är dock inte något som vare sig riksdagen eller regeringen kan göra något åt. Det är nu en uppgift för mark- och miljödomstolarna att utföra sina prövningar av den första gruppen utifrån inkomna ansökningar och övrigt underlag. Utskottet vill understryka att den politiska viljan när det gäller vattenkraften vid upprepade tillfällen har kommit till uttryck i tillkännagivanden från riksdagen till regeringen. Det är en uppgift för regeringen att vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att regelverket och myndigheternas handläggning motsvarar den viljan. Nästa prövningsgrupp i den nationella planen ska lämna in sina ansökningar senast den 1 september 2022. Om de nya åtgärdsprogrammen inte är på plats innan dess bör regeringen till att börja med senarelägga tidsfristen för kommande prövningsgruppers ansökningar för att undvika att flera prövningsgrupper bedöms utan att åtgärdsprogrammen för 2021–2027 har fastställts. Vidare bör regeringen – t.ex. genom en tydlig myndighetsstyrning – säkerställa att de myndigheter som följer genomförandet av planen, och som har till uppgift att agera vid behov, vidtar alla nödvändiga åtgärder för att minimera omprövningarnas negativa inverkan på vattenkraftselen. Det måste säkerställas att riktvärdet om 1,5 terawattimmar verkligen upprätthålls som en maximal produktionsförlust och att de undantag som EU-rätten medger verkligen nyttjas fullt ut. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

I mars 2022 beslutade riksdagen även, på förslag av näringsutskottet, om ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsförslag om vattenkraft. Tillkännagivandet kompletterade riksdagens tillkännagivande från april 2020 om småskalig vattenkraft så att det tydliggjordes att både den små- och den storskaliga vattenkraften ska värnas och utvecklas (bet. 2021/22:NU15, rskr. 2021/22:214).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om åtgärder för att främja vattenkraft, bl.a. våren 2021. Utskottet hänvisade till att regeringen hade vidtagit flera åtgärder för att säkerställa att EU-rättens möjligheter att ställa mindre långtgående krav utnyttjas fullt ut, samt att regeringen också skulle följa upp i vilken utsträckning vattenförekomster klassificerats som kraftigt modifierade vatten och i vilken utsträckning undantag används (bet. 2020/21:CU14). Riksdagen biföll utskottets förslag.

Frågesvar

Klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S) besvarade den 22 december 2021 en skriftlig fråga (fr. 2021/22:559) om implementeringen av lagstiftningen för vattenkraft och vattenmiljö.

Som svar på frågan anförde ministern följande:

[...] har frågat mig hur jag och regeringen kommer att agera för att lagstiftningen och dess intentioner ska få genomslag i den verkliga myndighetsutövningen.

I samband med att regeländringarna om miljöanpassning av vattenkraften trädde i kraft den 1 januari 2019 införde regeringen en skyldighet i vattenförvaltningsförordningen (2004:660) om att vattenförvaltningen fullt ut ska använda alla de möjligheter som EU-rätten ger avseende undantag och förklarande av vatten som kraftigt modifierade. I syfte att säkerställa genomslag av denna ändring gav regeringen i juli 2019 Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att se över sina föreskrifter och vägledningar så att möjligheterna till undantag och förklarande av vatten som kraftigt modifierade används fullt ut.

I juni 2020 beslutade regeringen om en nationell plan för moderna miljövillkor som anger en nationell helhetssyn när det gäller att vattenkraften ska förSES med moderna miljövillkor på ett samordnat sätt, med största möjliga nytta för vattenmiljön och för nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel. I beslutet erinrar regeringen om att de möjligheter att ställa mindre långtgående krav som följer av EU-rätten till förmån för samhällsnyttiga verksamheter ska utnyttjas fullt ut vid till exempel meddelande av miljö kvalitetsnormer och andra föreskrifter samt vid beslut om klassning av vattenförekomster. En miljö kvalitetsnorm ska inte medföra strängare krav än nödvändigt.

I juni i år fick Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utarbeta vägledning om bedömning av ekologisk potential som komplement till myndighetens övriga vägledning till vattenmyndigheterna vad gäller att förklara vatten som kraftigt modifierade och att använda undantag. Syftet är att möjligheterna att förklara vatten som kraftigt modifierade och besluta om undantag enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) ska användas fullt ut. Uppdraget redovisades den 15 december 2021.

Uppföljning är centralt för att säkerställa att utfallet av den nationella planen och de enskilda prövningarna inte går emot syftet att få en samordnad prövning med största möjliga nytta för vattenmiljön och för nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel. En viktig del i uppföljningen kommer att vara att utvärdera i vilken utsträckning vattenförekomster har klassificerats som kraftigt modifierade vatten och i vilken utsträckning de undantag som vattendirektivet medger används. Regeringen kommer att ge berörda myndigheter ett samlat uppdrag att göra en uppföljning av genomförandet av den nationella planen. Redan i dag har länsstyrelserna i uppdrag att redovisa vilka undantag som har beslutats och vilka vatten som har förklarats som kraftigt modifierade för de vattenförekomster där det finns verksamheter som omfattas av den nationella planen.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har framhållit har den politiska viljan i fråga om den småskaliga vattenkraften flera gånger kommit till uttryck i riksdagens tillkännagivanden till regeringen. Att vattenkraften ska värnas och utvecklas

samt att alla undantag i EU:s vattendirektiv ska utnyttjas fullt ut har också kommit till uttryck vid upprepade tillfällen. Redan i april 2020 tillkännagav riksdagen för regeringen att det fortsatta arbetet med att reformera vattenlagstiftningen och vattenförvaltningen skulle vara inriktat på att värna den småskaliga vattenkraften genom minskat regelkrångel, respekt för äganderätten och effektiva miljöåtgärder till rimliga kostnader.

Dessvärre verkar inte riksdagens uppmaningar om att värna den småskaliga vattenkraften ännu ha fått önskat genomslag. Utskottet anser därför att det finns anledning för riksdagen att rikta en ny uppmaning till regeringen i frågan.

Utskottet konstaterar att vattenkraften har fördelar, inte minst ur ett totalförsvarsperspektiv, i och med att den är förnybar och har en liten klimatpåverkan, men också i tider som dessa med ett ovisst säkerhetsläge där den småskaliga vattenkraften tillför en extra trygghet med dess decentraliserade elproduktion. Vattenkraften spelar en central roll för att Sverige ska uppnå målet om 100 procent förnybar elproduktion till 2040. Sveriges små vattenkraftverk med reglerbar förmåga behöver därför värnas i stället för att tvingas till nedstängning på grund av miljökrav som innebär oproportionerligt höga kostnader i förhållande till miljönyttan. Det ska framhållas att varken vattendirektivet eller det svenska regelverket innehåller något krav på att småskaliga vattenkraftverk ska stängas ned. Däremot ska anpassningsåtgärder vidtas för att kompensera för betydande negativ inverkan på vattenkvaliteten och den biologiska mångfalden.

Det är nu en uppgift för regeringen att vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att regelverket och myndigheternas handläggning när det gäller den småskaliga vattenkraften motsvarar den politiska viljan, såsom den flera gånger har kommit till uttryck i riksdagen. Utgångspunkten måste då vara att den småskaliga vattenkraften ska värnas, utvecklas och stärkas. De miljöåtgärder som ska vidtas måste vara effektiva och proportionerliga samt innebära rimliga kostnader. Sammanfattningsvis behöver regeringen alltså vidta de åtgärder och ta de initiativ som krävs för att säkerställa att regleringen på EU-nivå inte på ett omotiverat sätt försvårar eller omöjliggör driften av småskaliga vattenkraftverk. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Det innebär bifall till motionerna 2021/22:3688 (M) yrkande 25, 2021/22:3684 (C) yrkande 96 och 2021/22:3642 (M) yrkande 25 samt delvis bifall till motion 2021/22:2750 (M).

Däremot finner utskottet inte anledning att föreslå något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsförslagen om den pågående miljöanpassningen av vattenkraften eller förslagen om utvärdering och översyn av gällande regelverk och beslut. I det sammanhanget vill utskottet framhålla att riksdagen så sent som i mars 2022, på utskottets initiativ, riktade ett tillkännagivande till regeringen om den nationella planen för omprövning av vattenkraft. Enligt tillkännagivandet är det regeringens uppgift att säkerställa att berörda myndigheter vidtar alla nödvändiga åtgärder för att minimera de pågående omprövningarnas negativa inverkan på vattenkraftselen, att riktvärdet om 1,5 terawattimmar upprätthålls som en maximal

produktionsförlust och att de undantag som EU-rätten medger tillämpas fullt ut. Mot den bakgrunden, samt med beaktande av det arbete som pågår på området och av riksdagen aviserade uppföljningsinsatser, avstyrker utskottet motionerna 2021/22:3684 (C) yrkandena 97–99, 2021/22:4220 (L) yrkande 19, 2021/22:2303 (L) yrkandena 1 och 2, 2021/22:4195 (KD) yrkandena 10 och 11, 2021/22:3118 (M) yrkande 4, 2021/22:2750 (M) yrkande 3, 2021/22:3347 (M) och 2021/22:2303 (L) yrkande 4.

Kostnadsfördelning vid omprövning av markavvattningsamfälligheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att se över reglerna om kostnadsfördelning vid omprövning av markavvattningsamfälligheter.

Motionen

I motion 2021/22:2626 av Sten Bergheden (M) begärs ett tillkännagivande om att se över kostnadsfördelningen vid exploatering. Motionären anför att när åkermark bebyggs kan detta orsaka att vattenflödena förändras i kringliggande vattendrag, med följd att andelar och fördelning av underhållskostnader behöver räknas om. Enligt motionären borde den som är orsaken till förändringarna vara skyldig att stå för de kostnader som kan uppstå i samband med en sådan ansökan.

Bakgrund

Med markavvattning avses enligt 11 kap. 2 § miljöbalken åtgärder som utförs för att avvattna mark, när det inte är fråga om avledande av avloppsvatten, eller som utförs för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller för att skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål. Markavvattningsåtgärder har länge varit ett viktigt inslag inom jordbruket.

Enligt 11 kap. 13 § miljöbalken gäller tillståndsplikt för markavvattning och i vissa delar av landet råder dessutom markavvattningsförbud enligt 11 kap. 14 § miljöbalken och 4–4c §§ förordningen om vattenverksamheter.

Enligt 11 kap. 17 § miljöbalken har den som äger en vattenanläggning, t.ex. diken, rörledningar och vallar, ett ansvar för att underhålla dessa så att det inte uppkommer skada för allmänna eller enskilda intressen. Samfälligheter som gemensamt ansvarar för utförande och underhåll av markavvattningsanläggningar är vanligt förekommande. Regler om markavvattningsamfälligheter finns i 3 kap. lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Fastigheter som har nytta av markavvattningen, dvs. ingår i det s.k. båtnadsområdet, ska ingå i verksamheten. För utförande och drift av verksamheten utgör deltagarna en samfällighet. Deltagarna ska ha andelar i samfälligheten och finnas med i kostnadsfördelningslängden. Kostnaderna för verksamheten fördelas mellan deltagarna på grundval av andelstalen, vilka bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den nytta var och en har av verksamheten (3 kap. 1–3 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet).

För markavvattningsverksamheter som utgör samfälligheter uppstår ibland behov av omprövning av själva förvaltningen, exempelvis i samband med fastighetsbildningsåtgärder eller planåtgärder. Vilka som ska delta i samfälligheten och kostnadsfördelningen kan i sådana situationer behöva ändras.

Om delägarna i en samfällighet kommer överens om hur kostnaderna ska fördelas kan överenskommelsen, för att även gälla mot framtida fastighetsägare, fastställas av domstol (7 kap. 18 § lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet). Hur förändrade förhållanden inom en samfällighet ska hanteras när det inte finns någon överenskommelse regleras i 7 kap. 17 § lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Av bestämmelsen framgår när en deltagare kan ansöka om omprövning av kretsen av deltagare eller andelstalen eller att samfälligheten ska upphöra.

Av 7 kap. 1 § lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet följer att en ansökan om omprövning hanteras som ett ansökningsmål i mark- och miljödomstolen, vilket bl.a. innebär att varje part ska svara för sina kostnader (25 kap. 4 § miljöbalken). Det innebär att den som ansöker om omprövning får stå för domstolens kostnader för bl.a. kungörelser och ersättning till markavvattningsakkunnig. Någon bestämmelse om fördelning av kostnaderna efter skälighet finns inte, vilket utgör en skillnad i förhållande till vad som gällde enligt äldre regler. Enligt 25 kap. 10 § miljöbalken, som gäller vid tillstånd till ny markavvattning, ska sökandens kostnader fördelas mellan deltagarna i markavvattningen efter vad som är skäligt.

För att undvika att kostnaderna för omprövning drabbar en ensam sökande kan en samfällighet eller ett flertal deltagare i en sådan gå samman om en gemensam ansökan.

Pågående arbete

Vattenverksamhetsutredningen

Vattenverksamhetsutredningen bedömde i slutbetänkandet I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2014:35) bl.a. att prövningssystemet för markavvattning hade vissa brister eftersom regelverket är krångligt. Mot den bakgrunden föreslog utredningen bl.a. att det skulle genomföras författningsändringar som innebär att regelverket om markavvattning samlas i reglerna för tillstånd eller anmälan för vattenverksamhet i 11 kap. miljöbalken. Utredningen föreslog vidare att

prövningen av nya markavvattningsverksamheter ska delas upp i en miljöprövning och en prövning enligt anläggningslagen (1973:1149). Därmed skulle omprövning av tillstånd till markavvattning ske av mark- och miljödomstol såvitt avser miljötillståndet och av lantmäterimyndigheten i övriga frågor som rör samfälligheten och anläggningen. I fråga om rättegångskostnader föreslog utredningen att bestämmelserna om fördelning av rättegångskostnader i mark- och miljödomstol skulle bli lika oavsett om ansökan avser ny markavvattning eller omprövning av befintlig sådan, dvs. att alla kostnader som huvudregel fördelas efter vad som är skäligt. Samma sak skulle bli fallet i de ärenden som enligt förslaget ska prövas enligt anläggningslagens regler. I betänkandet anförts att skillnaden enligt gällande regler förefaller vara oavsiktlig från lagstiftarens sida samt att det av miljöskäl och för att underlätta tillsynen finns fördelar med att underlätta omprövningar.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att Vattenverksamhetsutredningens slutbetänkande innehåller vissa förslag som berör just kostnadsfördelningen vid omprövning av markavvattningssamfälligheter. Betänkandet är fortfarande föremål för beredning inom Regeringskansliet. Mot den bakgrunden finner utskottet inte skäl att föreslå att riksdagen vidtar någon åtgärd med anledning av yrkandet i motion 2021/22:2626. Det avstyrks därför.

Skyddet av nationalstadsparken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skyddet av nationalstadsparken.

Motionen

I motion 2021/22:4088 av Mats Berglund (MP) begärs flera tillkännagivanden om regleringen av nationalstadsparker. För det första begärs ett tillkännagivande om att nationalstadsparksförordningen (2009:55) bör ändras så att länsstyrelsens vård- och utvecklingsplan får rättslig verkan (yrkande 1). Vidare begärs tillkännagivanden om att länsstyrelsen ska ha i uppdrag att utöva tillsyn över nationalstadsparken (yrkande 2) samt att miljökonsekvensbeskrivningar alltid ska göras när det gäller åtgärder i eller utanför en nationalstadspark (yrkande 3). Slutligen begärs ett tillkännagivande om att andra skyddsinstrument måste övervägas om inte respekten för nationalstadsparken ökar (yrkande 4).

Bakgrund

Kungliga nationalstadsparken

Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården (Kungliga nationalstadsparken) utgör sedan 1995 en nationalstadspark och är i sin helhet av riksintresse enligt 4 kap. 7 § miljöbalken. Det är den första och hittills enda nationalstadsparken i landet. Enligt bestämmelsen får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas inom en nationalstadspark endast om det kan ske utan intrång i parklandskapet eller naturmiljön och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas. Trots bestämmelsen får en åtgärd som innebär ett tillfälligt intrång eller en tillfällig skada i en nationalstadspark vidtas, om åtgärden höjer parkens natur- och kulturvärden eller tillgodoser ett annat angeläget allmänt intresse och parken återställs så att det inte kvarstår mer än ett obetydligt intrång eller en obetydlig skada.

Enligt 1 b § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden ska länsstyrelsen ha uppsikt inom länet över hushållningen med mark- och vattenområden. Enligt 3 § nationalstadsparksförordningen (2009:55) ska länsstyrelsen, om det finns en nationalstadspark i länet, ha uppsikt över utvecklingen av parkens värden. Länsstyrelsen ska också besluta om en vård- och utvecklingsplan för parken (2 §). Syftet med planen är att ge en samlad bild av de mål och riktlinjer för parkens vård och utveckling som finns i planer enligt PBL, utredningar, program och annat planeringsunderlag. Den ska också kunna användas som grund för inriktning och prioriteringar i fråga om parkens skötsel, underhåll och utveckling. Innan länsstyrelsen beslutar om planen ska länsstyrelsen samråda med de statliga myndigheter, kommuner och andra som kan antas vara berörda. Av 5 § framgår att det inom Länsstyrelsen i Stockholms län ska finnas ett nationalstadsparksråd med ledamöter som representerar de statliga myndigheter, kommuner, större markägare, förvaltare, organisationer och andra aktörer som kan antas vara berörda av Kungliga nationalstadsparkens vård och utveckling. Nationalstadsparksrådet ska enligt 6 § samordna frågor som rör utvecklingen av Kungliga nationalstadsparken och arbeta med utvecklingen av parken i enlighet med den vård- och utvecklingsplan som länsstyrelsen har beslutat om, bistå länsstyrelsen i frågor som rör uppsikten över parken samt i frågor som rör finansiering och genomförande av särskilda insatser i parken och vara ett forum för informationsutbyte i frågor som rör parken.

Länsstyrelsen i Stockholms län antog i december 2012 en vård- och utvecklingsplan för Kungliga nationalstadsparken.

Under 2016 beslutade Länsstyrelsen i Stockholms län om föreskrifter om anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken inom Kungliga nationalstadsparken. Beslutet innebär att anmälan för samråd krävs vid vissa åtgärder som berör skyddsvärda träd och vid viss ändrad användning av vegetations-täckta mark i nationalstadsparken. Det gäller bl.a. fällning och kraftig beskärning av träd.

Beaktande av riksintressen vid planläggning m.m.

I PBL finns bestämmelser om hur kommunerna ska beakta riksintressen vid planläggning och i ärenden om lov. Vidare finns bestämmelser om länsstyrelsens roll i sammanhanget. Av lagens andra kapitel framgår de allmänna och enskilda intressen som ska tillämpas vid prövning enligt lagen. Där anges särskilt att bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 och 4 kap. miljöbalken ska tillämpas vid planläggning och prövning i ärenden om lov eller förhandsbesked (2 kap. 2 § PBL). Av kommunernas översiktsplan ska det framgå hur kommunerna avser att tillgodose de redovisade riksintressena (3 kap. 4 § PBL). När en kommun upprättar en översiktsplan ska kommunen samråda med länsstyrelsen, regionen och de kommuner som berörs (3 kap. 8 § PBL). Av 3 kap. 10 § respektive 5 kap. 14 § PBL följer att länsstyrelsen ska verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses såväl vid kommunens översiktsplanering som vid detaljplaneläggning. Enligt 3 kap. 16 § PBL ska länsstyrelsen under tiden då kommunens översiktsplan ställs ut lämna ett granskningsyttrande av vilket det bl.a. ska framgå om förslaget inte tillgodoser riksintressena. Länsstyrelsen ska också enligt 11 kap. 10 § PBL överpröva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan om beslutet kan antas innebära att ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses. Om länsstyrelsen beslutat att pröva kommunens beslut och vid denna prövning finner att riksintressena inte tillgodosetts ska länsstyrelsen enligt 11 kap. 11 § PBL upphäva kommunens beslut.

Miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar

I 6 kap. miljöbalken finns bestämmelser om identifiering, beskrivning och bedömning av miljöeffekter vid planering av och beslut om planer och program (strategiska miljöbedömningar) samt verksamheter och åtgärder (specifika miljöbedömningar). Krav på en specifik miljöbedömning gäller bl.a. för verksamheter eller åtgärder som vidtas inom vissa särskilt skyddade områden. Syftet med en miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas. I en miljöbedömning ingår att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning.

Bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivningar infördes i Sverige 1991 i den då gällande lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. År 1994 infördes krav på miljökonsekvensbeskrivningar även i PBL. Därefter har reglerna ändrats framförallt med hänsyn till det s.k. MKB-direktivet³ och det s.k. SMB-direktivet.⁴

I proposition 2020/21:174 Genomförandet av MKB-direktivet i plan- och bygglagen föreslog regeringen ändringar i PBL för att förtydliga

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan

genomförandet av MKB-direktivet. Anledningen var att Europeiska kommissionen hade framfört synpunkter på Sveriges genomförande. Riksdagen biföll propositionen i juni 2021 (bet. 2020/21:CU24, rskr. 2020/21:408). Lagändringarna, som började gälla i augusti 2021, innebar bl.a. att ett s.k. MKB-projekt som väntas medföra en betydande miljöpåverkan ska prövas genom detaljplanläggning samt att regeringen ska få meddela föreskrifter om att MKB-projekt i vissa fall inte ska antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Ett MKB-projekt är ett projekt som enligt PBL och miljöbalken ska miljöbedömas i en detaljplaneprocess (se 4 kap. 2 § första stycket 3 a PBL). Projekt som omfattas av regleringen är bl.a. industriområden, köpcentrum och nöjesparker. En bygglovspliktig åtgärd som innebär att ett område kan tas i anspråk för att anlägga något av de projekt som anges i bestämmelsen ska prövas genom detaljplan om åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Samma sak gäller åtgärder som ska vidtas i ett område som redan har tagits i anspråk för ett sådant projekt. Vid prövning av bygglov och förhandsbesked utanför områden med detaljplan innebär systemet med MKB-projekt att det, utöver den vanliga prövningen, kan tillkomma en bedömning av om en åtgärd kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Av bestämmelser i 2 kap. 4 b och 4 c §§ plan- och byggförordningen (2011:338) framgår att vissa projekt, trots att de omfattas av uppräkningslistan i 4 kap. 2 § första stycket 3 a PBL, inte ska antas medföra en betydande miljöpåverkan. Undantagen är emellertid inte tillämpliga om det område där åtgärden ska utföras är en nationalstadspark.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det finns en omfattande reglering för att skydda den aktuella nationalstadsparkens värden. Under 2012 antog Länsstyrelsen i Stockholms län en vård- och utvecklingsplan för parken, och 2016 beslutades om föreskrifter om anmälan för samråd vid vissa typer av åtgärder i parken. Enligt nationalstadsparksförordningen ska Länsstyrelsen i Stockholms län ha uppsikt över utvecklingen av parkens värden, och det ska inom länsstyrelsen även finnas ett nationalstadsparksråd som har vissa uppgifter som rör parken. Mot den bakgrunden finner utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av förslagen i motion 2021/22:4088 (MP) yrkandena 1–4, och yrkandena avstyrks därför.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Jämför det särskilda yttrandet (M, SD, C, V, KD, L).

I motioner från allmänna motionstiden 2021/22 har det väckts förslag som rör följande ämnen:

- riksintressen
- skyddet av jordbruksmark
- skyddet av vattenområden
- stranderosion m.m.
- tillstånd till vattenverksamhet
- vattenförsörjning och vattenförvaltning
- va-infrastruktur
- finansiering av och investeringar i va-nätet
- allmänna vattentjänster.

Motionsförslagen rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Detta har gjorts i betänkandena 2018/19:CU5, 2019/20:CU15 och 2020/21:CU14. Riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit motionsyrkandena. Utskottet avstyrker motionsförslagen med hänvisning till detta.

Reservationer

1. Ansvaret för vatten, punkt 1 (MP)

av Emma Hult (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkandena 4, 5 och 7 samt
2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 17.

Ställningstagande

Det finns inget som är så avgörande för möjligheten att överleva som rent vatten. Med hänsyn till detta, och mot bakgrund av de utmaningar på vattenområdet som Sverige står inför, anser jag att den nuvarande splittringen inom vattenförvaltningen är olycklig. Behovet av reformer på området är tydligt. För att öka förändringstakten krävs ett helhetstänk samt en tydlig och ändamålsenlig ansvarsfördelning. Detta behövs både när det gäller sötvattenresursen och när det gäller grundvattnet. Därutöver behövs ett tydligare myndighetssamarbete i frågor som rör bl.a. avloppsvatten och dagvatten, motsvarande det myndighetssamarbete som redan i dag finns kring dricksvatten. En tydligare ansvarsfördelning och en ökad samverkan regionalt och lokalt skulle ge bättre förutsättningar för en hållbar vattenanvändning och ett långsiktigt tillvaratagande av vår värdefulla vattenresurs. Det är en uppgift för regeringen att ta de initiativ som krävs för att åstadkomma detta.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

2. Planeringsfrågor m.m., punkt 2 (MP)

av Emma Hult (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkandena 6, 25, 27, 28 och 31.

Ställningstagande

De stora utmaningar som vattenförvaltningen står inför ställer ökade krav på ett förebyggande arbete i vattenfrågorna. Om inte omfattningen och takten i klimatanpassningsarbetet ökar betydligt kan stora värden gå förlorade, både för samhället i stort och för enskilda personer. För att komma till rätta med de nuvarande problemen och de utmaningar vi ser framför oss krävs ett samlat grepp och åtgärder av flera olika slag.

Kommunerna har på många sätt en nyckelroll i detta arbete. Enligt min mening förutsätter en starkare vattenförvaltning att det lokala arbetet förbättras. Planeringsarbetet i kommunerna måste emellertid på ett tydligare sätt än i dag utgå från avrinningsområden. För att åstadkomma det krävs en utökad och nära samverkan mellan kommunerna. En förebyggande planering och riskanalyser som utgår från enskilda kommuners perspektiv är däremot inte tillräckligt.

Vid enskilda kommuners planering måste även klimatiförändringarna beaktas. De svenska va-systemen står inför stora utmaningar under de kommande åren, inte minst på grund av klimatiförändringarna. För att minimera störningar inom vattenförsörjning och avlopp bör kommuner och huvudmän för va vara skyldiga att anta klimatanpassningsplaner per avrinningsområde.

Jag anser vidare att kommunernas möjligheter att ställa krav på att fastighetsägare vidtar åtgärder för fördröjning av dagvatten behöver ses över, liksom PBL:s regler som berör dagvatten. Det krävs också insatser som främjar frivilliga åtgärder, t.ex. informationsinsatser gentemot fastighetsägare om åtgärder som kan förebygga skador vid översvämningar. Vidare bör det genomföras kunskapshöjande informationssatsningar gentemot företag, t.ex. information om skadliga vattenföroreningar. Genom insatser som främjar en utökad kunskap i samhället om sötvattenresursen och hur denna kan skyddas finns mycket att vinna.

Det är en uppgift för regeringen att ta de initiativ som krävs för att åstadkomma dessa nödvändiga åtgärder.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. Vattendeklarationer, punkt 4 (MP)

av Emma Hult (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

Vattenhushållningen i samhället måste öka. Som ett led i det arbetet bör regeringen utreda möjligheten att införa ett krav på vattendeklarationer för hushållen. Regelverken om energi- och klimatdeklarationer kan då tjäna som förebild, och en vattendeklaration skulle t.ex. kunna innehålla fastighets-specifik information om va-system och dagvattenlösningar.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

4. Småskalig vattenkraft, punkt 5 (S, V, L, MP)

av Emma Hult (MP), Johan Löfstrand (S), Elin Lundgren (S), Leif Nysmed (S), Momodou Malcolm Jallow (V), Sanne Lennström (S), Joakim Järrebring (S) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2750 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 25,

2021/22:3684 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 96 och

2021/22:3688 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 25.

Ställningstagande

Vi är överens med utskottets majoritet om att vattenkraften spelar en viktig roll för svensk energiförsörjning. Genom de regler om miljöanpassning av vattenkraften som trädde i kraft 2019 kommer vattenkraften även i framtiden att ha en nyckelroll i det svenska elsystemet, samtidigt som nödvändig miljöanpassning sker.

Under våren 2020 tillkännagav riksdagen för regeringen att det fortsatta arbetet med att reformera vattenlagstiftningen och vattenförvaltningen behöver vara inriktat på att värna den småskaliga vattenkraften genom minskat regelkrångel, respekt för äganderätten och effektiva miljöåtgärder till rimliga kostnader. Så sent som för en månad sedan riktade riksdagen ytterligare två tillkännagivanden till regeringen om vattenkraft.

Den politiska viljan när det gäller vattenkraften har således vid upprepade tillfällen kommit till uttryck i tillkännagivanden från riksdagen till regeringen. I sammanhanget kan även nämnas Vattenkraftens Miljöfond som har till syfte att förena produktion av vattenkraftsel med moderna miljökrav. Den som äger ett vattenkraftverk som ska prövas enligt den nationella planen kan ansöka om pengar ur fonden för att utreda, anpassa och modernisera sitt eller sina kraftverk efter dagens miljölagstiftning.

Mot den angivna bakgrunden har vi svårt att se något skäl för riksdagen att göra ännu ett tillkännagivande till regeringen om den småskaliga vattenkraften. Samtliga motioner bör avslås.

5. Miljöanpassning av vattenkraften, punkt 6 (SD, C)

av Mikael Eskilander (SD), Ola Johansson (C), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3684 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 97–99 och avslår motionerna

2021/22:2303 av Nina Lundström (L) yrkandena 1 och 2 samt

2021/22:4220 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkande 19.

Ställningstagande

De nya regler om miljöanpassning av vattenkraften som trädde i kraft i januari 2019 innebar ingen materiell skärpning av miljökraven. Av både regeringens proposition i det aktuella lagstiftningsärendet och riksdagens beslut att bifalla regeringens lagförslag framgår också att lagstiftarens ambition redan från början var att värna och utveckla vattenkraften samt att alla undantag i EU:s vattendirektiv skulle utnyttjas.

Med tiden har det tyvärr blivit tydligt att resultatet av omprövningarna av vattenkraften har blivit ett annat än vad lagstiftaren förutsåg och önskade. Regeringen bör mot den bakgrunden ta nödvändiga initiativ för att säkerställa att pågående och kommande omprövningar inte påverkar möjligheten att öka effekten i befintlig vattenkraft, leder till oproportionerliga kostnader eller i alltför hög grad negativt påverkar kraftproduktionen.

Vi vill i sammanhanget understryka, vilket riksdagen även i samband med tidigare tillkännagivanden gett uttryck för, att det inte är upp till regeringen eller riksdagen att ha synpunkter på utfallet av enskilda domstolsprövningar. Däremot behöver regeringen genom t.ex. regleringsbrev, myndighetsdialog eller utredningsuppdrag verka för att riksdagens beslut får ett tydligare genomslag. I detta ingår att säkerställa att de bedömningar som görs i samband med miljöprövningar av vattenkraft görs platsspecifikt och inte schablonmässigt och att de undantag som EU-rätten medger tillämpas fullt ut.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

6. Miljöanpassning av vattenkraften, punkt 6 (L)

av Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4220 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkande 19,

bifaller delvis motion

2021/22:2303 av Nina Lundström (L) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motion

2021/22:3684 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 97–99.

Ställningstagande

Vattenkraften är klimatsmart och spelar därför en viktig roll för svensk energiförsörjning. Så är fallet i dag, och så kommer med stor sannolikhet att vara fallet även i framtiden. Detta innebär emellertid inte att kraven på miljöanpassning av vattenkraften kan frångås i de fall ett sådant behov finns. Enligt min mening är det självklart att vattenkraften måste utvecklas genom effektiviseringar som inte skadar miljön och som inte medför utbyggnad av oexploaterade vattendrag. En miljöanpassning är många gånger nödvändig, framför allt när det gäller den småskaliga vattenkraften. Man måste därför godta en viss minskning av elproduktionen i utbyte mot den miljönytta som miljöanpassningen ger. Det är en uppgift för regeringen att säkerställa att miljöanpassningen av vattenkraften fortsätter, och vissa produktionsminskningar får då accepteras.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

7. Översyn och utvärdering av regelverk för vattenkraft m.m., punkt 7 (SD, KD)

av Larry Söder (KD), Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD) och Angelica Lundberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4195 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 10 och 11,

bifaller delvis motionerna
2021/22:2750 av Sten Bergheden (M) yrkande 3,
2021/22:3118 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4 och
2021/22:3347 av Sten Bergheden (M) samt
avslår motion
2021/22:2303 av Nina Lundström (L) yrkande 4.

Ställningstagande

Riksdagen har vid flera tillfällen fattat beslut med innebörden att den småskaliga vattenkraften ska värnas. Trots detta har vi med tiden fått erfara att myndigheterna fortsätter att ställa krav på utrivning av småskalig vattenkraft i samband med de prövningar som sker. Eftersom detta inte ligger i linje med de beslut som riksdagen tagit finns det starka skäl att överväga ett moratorium för enskilda småskaliga vattenkraftverk. I mars 2022 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen, på utskottets initiativ, om att tidsplanen i den nationella planen för omprövning av vattenkraft bör justeras om inte regeringens prövning av vattenmyndigheternas åtgärdsprogram är avslutad när nästa prövningsgrupp ska lämna in sina ansökningar. Detta var ett steg i rätt riktning, men enligt vår mening finns även andra utestående frågor som behöver ses över innan omprövningarna kan fortsätta. Inte minst måste något göras med anledning av den rättsosäkerhet som bottnar i att myndigheter i olika delar av landet gör olikartade bedömningar. I sammanhanget vill vi understryka att det inte är säkert att vare sig den biologiska mångfalden eller den lokala miljön blir bättre av att man tar bort en fördämning. I många fall kan en fördämning i själva verket ha skapat förutsättningar för fisk, musslor, fåglar m.m.

Utöver att överväga ett moratorium för småskalig vattenkraft bör regeringen, i ett nästa steg, tillsätta en utredning som överväger ytterligare åtgärder, exempelvis lagstiftningsåtgärder, för att skydda den småskaliga vattenkraften mot produktionsminskningar och nedläggningar.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

Särskilt yttrande

Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (M, SD, C, V, KD, L)

Larry Söder (KD), Viktor Wärnick (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Mikael Eskilander (SD), Ola Johansson (C), Momodou Malcolm Jallow (V), Lars Püss (M), Roger Hedlund (SD), Angelica Lundberg (SD), David Josefsson (M) och Malin Danielsson (L) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. När det gäller dessa förslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för våra respektive partier i motsvarande frågor i betänkandena 2018/19:CU5, 2019/20:CU15 och 2020/21:CU14. Vi vidhåller de synpunkter som förts fram men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i detta betänkande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:8 av Ingemar Kihlström (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett nationsövergripande regelverk för bevakningsförbud och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:109 av Magnus Jacobsson (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner ska vara teknikneutrala när de fattar beslut om åtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa samma prestandakrav på offentliga anläggningar som för enskilda avlopp och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram ett förslag på strategi som leder till att de offentliga va-huvudmännen minskar sin miljöpåverkan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:178 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat fokus på klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:478 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster bör revideras i enlighet med motionens intention och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:582 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska regelbördan vid bostadsbyggande och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:710 av Martina Johansson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att tillåta differentierad taxa avseende vattenförbrukning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:881 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa och bättre precisera riksintressenas areal och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:978 av Jörgen Hellman m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att justera lagstiftningen för att möjliggöra för vattenkollektiv att bygga upp kapital för re- och nyinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1017 av Mikael Dahlgvist (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att vid tillståndsprövning för utrivning av dammar ta större hänsyn till allmänintresset och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1170 av Magnus Ek (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en utvecklingsstrategi med syftet att värna Vättern och utveckla Vätterbygden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1282 av Per-Arne Håkansson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att initiera en översyn för en långsiktigt hållbar va-försörjning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1491 av Boriana Åberg m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regleringsbrevet till länsstyrelserna ska peka ut bostadsbyggande som en prioriterad uppgift och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1591 av Mikael Larsson och Anders Åkesson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om byggnation på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1593 av Per-Arne Håkansson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna för fortsatt klimatpolitisk samverkan på statlig, lokal och regional nivå för att motverka stranderosionen i Skåne och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1725 av Emma Hult m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda Vätterns vatten genom ett överordnat riksintresse och se till att krav på tillräckliga vattenskyddsområden införs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:1856 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en kommuns möjlighet att neka anslutning av sitt sprinklersystem till kommunalt va-nät och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1893 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna för va-taxan i syfte att göra den mer flexibel och differentierad och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1950 av Anders Hansson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att göra stranderosion orsakad av havet till en statlig angelägenhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av regelverken för strandfodring i syfte att minska antalet involverade instanser och renodla hanteringen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av statens krav på ersättning från kommuner som återför sand från havet till sina erosionsdrabbade stränder genom strandfodring och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2073 av Sofia Nilsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett nytt taxesystem för kommunala avlopp så att kommunerna får bättre redskap att skapa rättvisa taxor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2183 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa bättre förutsättningar för kommuner att medge bygglov på jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2303 av Nina Lundström (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vattenkraftens miljöeffekter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vattenkraftens inverkan på den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvärdering av NAP och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2451 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om begränsning av riksintressen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av reglerna för exploatering av jordbruksmark med syftet att säkerställa en fungerande avvägning mellan olika samhällsintressen och att underlätta begränsad byggnation på egen mark och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av plan- och bygglagen samt miljöbalken gällande eventuellt ökade befogenheter för länsstyrelserna att ingripa mot en kommunal plan när den avvägning mellan samhällsintressen som miljöbalken kräver vid exploatering av jordbruksmark inte har gjorts, med resultatet att jordbruksmark exploateras för annan markanvändning trots att andra alternativ finns, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en strategi för att hantera kommunöverskridande prioriteringar som riskerar att exploatera jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla dispens för effektiv markavvattning, exempelvis genom samråd vid dikesrensningar av äldre befintliga diken och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2461 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behoven av större flexibilitet i val av lösning för vatten och avlopp och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om dialogmöten i samband med anslutning till kommunala avlopp och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöbalkens riksintressen bör utredas med målet att begränsa såväl befintliga som nya riksintressens storlek och antal och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en strategi för att långsiktigt kunna skydda särskilt värdefull jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2480 av Runar Filper m.fl. (SD):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med förbättrade vandringsleder för fisk och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla fler uppströms och nedströms passager för ål och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2537 av Roger Hedlund m.fl. (SD):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av vad kommunala vatten- och avloppsplaner ska innehålla för att på bästa sätt skapa förutsättningar för kommunerna att planera utbyggnad och skapa goda samhällsekonomiska effekter och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riksintresseområdena bör begränsas till antal och omfattning och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra byggnation där sådan behövs i områden för utveckling, i nuvarande områden av riksintresse, och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2621 av Sten Bergheden (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tvinga kommuner att genomföra en samlad miljö- och kostnadsberäkning före beslut och också pröva om kostnaden då är rimlig i förhållande till miljönyttan innan man tvingar enskilda fastighetsägare att bygga enskilda avlopp på landsbygden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2626 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kostnadsfördelningen vid exploatering och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2636 av Sten Bergheden (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta bort tillståndskraven vid dikning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2647 av Josefin Malmqvist m.fl. (M):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om färre och tydligare definierade riksintressen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2715 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att utreda och införa ett ackrediteringssystem för vattentorn och stora vattenreservoarer, där vattnet är dricksvatten, och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2750 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all bedömning av småskalig vattenkraftsverksamhet måste utgå från att de småskaliga vattenkraftverken är samhällsviktiga verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör se över all lagstiftning som berör den småskaliga vattenkraften i syfte att rädda och utveckla den befintliga småskaliga vattenkraften i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2829 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att långsiktigt säkra tillgången på dricksvatten av god kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att viktiga dricksvattentäkter, såväl grund- som ytvattentäkter, ska kunna utnämnas som riksintresse och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Vättern bör utnämnas till riksintresse för dricksvattenförsörjning och att detta ska väga tyngst av sjöns olika riksintressen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2957 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en nationellt samordnad översyn av Vänerns vattenreglering och översvämningrisker samt skredriskerna i Göta älv och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3118 av Cecilia Widegren (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se till att regeringens förlängda myndigheter, länsstyrelserna, agerar på ett likvärdigt sätt oavsett beslutsområde, inte minst gällande äganderätten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3225 av Ola Johansson m.fl. (C):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta bostadsbyggande genom att riksintressena preciseras så att mindre arealer omfattas och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den översyn av riksintressen som genomförts under ledning av Boverket bör följas upp och leda till konkret handling och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riksintressena återkommande bör aktualiseras samt att en solnedgångsklausul för riksintressen bör införas och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en noggrann avvägning mellan behovet av bostäder och produktiv jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om proportionalitet när det gäller bedömningen av bostadsbyggande i Sveriges landsbygder och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hållbar va-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda olika lösningar och incitamentsstrukturer som gör det mer lönsamt, kostnadseffektivt och eftersträvansvärt att samverka kring va över kommungränser och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, för att minska exploatering av åkermark, bör återkomma med ett förslag till nationell målsättning för bevarande av bördig åkermark och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3347 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omgående se över alla processer eller beslut som leder till att småskalig vattenkraft hotas att stängas ned eller rivs ut och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3435 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utse en myndighet som får helhetsansvaret i frågor som rör stranderosion och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av regelverken kopplade till strandfodring och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka sparsamheten med dricksvatten och där så går ersätta det med så kallat tekniskt vatten och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka lagregleringar som krävs för att befintlig infrastruktur i kommunalt va kostnadseffektivt ska kunna anpassas till framtida utmaningar och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som analyserar status och investeringsbehov för Sveriges va-system och föreslå kostnadseffektiva investeringar över en längre tidsperiod och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna ska ges större möjlighet att fondera medel för reinvesteringar i va-systemen och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanröja hinder för samverkan mellan kommuner vad gäller va-organisationer undanröjs och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka läckage av dricksvatten och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det nationella ansvaret för vattentjänster bör samordnas bättre och samlas inom ett departement och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3529 av Anders Åkesson och Lars Thomsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt anpassa regelverket, bl.a. avseende inriktningen på markavvattning, så att den akuta problematiken med torka och vattenbrist kan hanteras med större regional variation och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till småskalig vattenkraft och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet för åkermarken och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3681 av Magnus Ek m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra vattentjänstlagen så att kommuner ska kunna ta ut en högre va-taxa än vad självkostnadsprincipen tillåter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ta ut en additionell avgift på offentligt vatten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för kommuner att fondera medel för att möjliggöra reinvesteringar i den befintliga va-infrastrukturen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa ett begränsat statligt investeringsstöd riktat till de kommuner som har högst omkostnader per capita sett till va-infrastrukturen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att tillåta extern finansiering av va-infrastrukturen för att motverka bristen på investeringskapital och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en snabbare digitaliserings- och automatiseringstakt inom va-organisationerna och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda olika lösningar och incitamentsstrukturer som gör det mer lönsamt, kostnadseffektivt och eftersträvansvärt att samverka kring va över kommungränser och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga aktörer ska gå före och bygga vattensnålt samt i sitt upphandlingsförfarande premiera ny och innovativ teknik och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utnyttja innovativ och ny teknik för att kartlägga underjordiska vattenresurser och att främja initiativ för grundvattenåterskapning och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över dagens vattenlagstiftning så att den anpassas till att även samla upp vatten och inte enbart leda bort det och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3684 av Rickard Nordin m.fl. (C):

96. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna, utveckla och stärka lönsamheten för vattenkraften och dess viktiga roll i ett helt förnybart energisystem genom minskat regelkrångel, respekt för äganderätt samt effektiva och proportionerliga miljöåtgärder med rimliga kostnader och tillkännager detta för regeringen.
97. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att de miljöanpassningar som pågår inte påverkar möjligheten att öka effekten i befintlig vattenkraft, inte leder till oproportionerliga kostnader i förhållande till miljönyttan och att genomförandet inte innebär en kraftigt negativ påverkan på den totala kraftproduktionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
98. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att platsspecifika bedömningar kring alla nyttor och konsekvenser görs med beräkningsgrunder som är vedertagna och transparenta och att detta görs i samråd med berörda aktörer inom ramen för miljöanpassning av vattenkraften, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
99. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna jordbruk och kulturmiljö samt att de undantag som finns ska användas inom ramen för miljöanpassning av vattenkraften och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3688 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste säkerställa att EU:s alla direktiv inte försvårar för eller omöjliggör ny eller befintlig vattenkraft och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3708 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en bred översyn av miljöbalken i syfte att utreda möjligheter att främja ett ökat bostadsbyggande och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra en bättre balans mellan mark för jordbruk och intresset av att bygga bostäder på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna ska upprätta långsiktiga planer för vattenförsörjningen

- som ska antas av kommunfullmäktige och dessförinnan lämnas för samråd och granskning och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur fastighetsägare kan få möjlighet att överklaga beslut som kommunen fattat rörande vatten och avlopp och som de berörs av och tillkännager detta för regeringen.
 32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enskilda riksintressen ska vara giltiga under en förutbestämd tid och sedan förfalla om ingen ny ansökan görs och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3732 av Hans Ekström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastställa en långsiktig och sammanhållen plan för Mälaren och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3796 av Acko Ankarberg Johansson och Andreas Carlsson (båda KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att ta helhetsansvar för Vättern som en viktig friskvattentäkt och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3881 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enskilda avlopp i samlad bebyggelse ska kunna föreläggas att uppgraderas så att de uppfyller miljö- och hälsokraven, utan att detta medför en skyldighet för kommunen att ordna kommunalt va i bebyggelsen i fråga, och tillkännager detta för regeringen.
- 51.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som har ett enskilt avlopp som uppfyller gällande miljö- och hälsokrav i normalfallet inte ska påtvingas ett kommunalt avlopp samt att om detta ändå sker bör den ersättning som den enskilde får för att lösa in sitt enskilda avlopp beräknas utifrån en avskrivningstid på 20 år i stället för som i dag 10 år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser ersättningen som den enskilde får för att lösa in sitt enskilda avlopp.

52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en enskild som redan har ett fungerande avlopp inte ska behöva betala någon anslutningsavgift till kommunen förrän avloppet verkligen har kopplats upp mot nätet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner inte ska vara tvingade att ta över va-ansvaret i samlad bebyggelse och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samverkan mellan fastighetsägare som alternativ på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3924 av Kristina Yngwe (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens myndigheter ska värna den värdefulla åkermarken i sin planering och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stödsystem för anläggande av våtmarker i tätbebyggda områden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3982 av Jakob Olofsgård m.fl. (L):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återskapa tillträde till våtmarker och upprätta vattenvägar och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna dricksvattenförsörjningen, förebyggande åtgärder mot läckage i vattenledningar samt åtgärder mot vattenbrist vid torka och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att minska läckagen från va-näten och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3997 av Jakob Olofsgård m.fl. (L):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riksintressen och vad som särskilt anförs om byggbar mark och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den myndighet som har det övergripande samordningsansvaret för hållbar vattenförsörjning också ska få i uppdrag att säkerställa att arbetet med grundvatten och ytvattenresursen tydligt inkluderas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en myndighet bör få ett förtydligt ansvar för frågor relaterade till sötvattensresursen och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner måste samverka med varandra med utgångspunkt i att vattenförvaltningen ska planeras utifrån avrinningsområden – att förebyggande planering, riskanalys och åtgärdsplaner utgår från enskilda kommuners perspektiv är inte tillräckligt – och att kommunernas samverkan kring dessa frågor måste stärkas genom att juridiska och ekonomiska hinder undanröjs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet av grundvatten och att en relevant myndighet bör få ett utökat och tydliggjort ansvar för grundvattenfrågor och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de kommuner som har vattenförekomster med betydande påverkan från urban markanvändning måste ta fram kommunala vattenplaner med utgångspunkt i vattenförekomsters avrinningsområde och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra grund- och ytvattenförekomster av stor betydelse för dricksvatten till riksintresse och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna måste säkerställa en nivå på va-taxan som motsvarar behoven, vilket i många fall kräver höjda taxor, att taxan ska fastställas minst en gång per mandatperiod, att infrastrukturen inom va-sektorn kan minskas genom ökade investeringar i va-infrastrukturen, att gamla anläggningar behöver förnyas och kapaciteten i nya bostadsområden stärkas samt att va-systemen behöver anpassas till klimatförändringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att införa ett va-kliv för en genomgripande systemöversyn för att utveckla morgondagens helt nya va-lösningar och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för landsbygdskommuner att söka medel från staten för investeringar i nya, förbättrade reningstekniker, klimatanpassningsåtgärder och åtgärder som bidrar till smarta energilösningar samt även för löpande reinvesteringsbehov, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna i lagen om allmänna vattentjänster och möjliggöra för kommuner att använda va-avgiften för både reinvesteringsbehov och kommande investeringsbehov samt om att det behövs en översyn av reglerna om balanskrav för att tillåta fondering av medel för en längre tid än vad som är möjligt i dag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statligt stöd inom va-området bör utformas på ett sätt som skapar incitament för kommunerna att vara aktiva i moderniseringen av va-systemet och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa vattendeklarationer som komplement till energideklarationer och klimatdeklarationer för hushållen och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en klimatanpassningsplan per avrinningsområde med syftet att minimera störningar för va ska fastställas av kommuner och huvudmän för va-systemet, att ambitionen måste vara att dricksvattenkvaliteten säkras, att bräddning av avlopp kan fångas upp i extra reningssteg som exempelvis anlagda våtmarker samt att stora vattenflöden bör motverkas genom fysisk planering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förebyggande åtgärder kopplade till hantering av dagvatten bör förstärkas och stödjande regler bör införas i PBL samt att kommunens möjligheter att ställa krav på fastighetsägare att vidta åtgärder på sin egen mark för fördröjning av dagvatten bör ses över, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatrelaterade risker påverkar enskilda fastighetsägare och även finanssektorn samt försäkringsbranschen och om att fastighetsägare bör bekosta och genomföra vissa åtgärder för klimatanpassning på den egna fastigheten och få fri information om teknisk utrustning och andra åtgärder som kan förebygga skador, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner bör åläggas tvingande krav att inte planera ny bebyggelse i områden särskilt utsatta för översvämningsrisker eller risker för havsnivåhöjning och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den regionala vattenhushållningen genom frivilliga åtgärder i industrier, inom jordbruket och genom enskilda människors insatser, och att sådana åtgärder bör underlättas av att kunskapen om exempelvis skadliga vattenföroreningar och åtgärder för skydd av sötvattensresursen ökar i samhället genom att relevanta myndigheter utvecklar arbetet med kunskapshöjande insatser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vattenhuvudmännen bör få rätt att vidta sanktioner mot sina kunder som inte följer krav på begränsningar, t.ex. bevattningsförbud, och tillkännager detta för regeringen.

58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet av yt- och grundvatten genom att införa en reglering av dessa i miljöbalken och om att åsar och naturgrusavlagringar i större utsträckning måste förvaltas som dricksvattenreserver och inte exploateras eller förorenas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om skyldighet att inrätta vattenskyddsområden utifrån risknivå och skyddsbehov samt inrätta vattenskyddsområden för sötvattensresurser som är värdefulla som reservvattentäkter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4070 av Karolina Skog (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över samhällets förmåga att upprätthålla nödvändig infrastruktur för va och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4088 av Mats Berglund (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förordningen om nationalstadsparken bör ändras så att länsstyrelsens vård- och utvecklingsplan ska få rättslig verkan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelsen ska ha i uppdrag att utöva tillsyn över nationalstadsparker och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljökonsekvensbeskrivningar alltid ska göras när det gäller åtgärder i eller utanför nationalstadsparker och som kan bedömas skada riksintresset, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att andra skyddsinstrument måste övervägas om inte respekten för lagen om nationalstadsparken ökar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4195 av Camilla Brodin m.fl. (KD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett moratorium för den småskaliga vattenkraften och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som överväger ytterligare åtgärder för att skydda den småskaliga vattenkraften mot produktionsminskningar och nedläggningar och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka vatten- och avloppsnäten så att skador eller elavbrott inte leder till längre avbrott i vattenförsörjningen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra tillgången till dricksvatten i hela landet genom att bistå kommuner att säkra invånarnas vattenförsörjning och vattenrening, hindra att vatten förorenas och öka den vattenhållande förmågan genom olika klimatanpassningsåtgärder, t.ex. genom att anlägga våtmarker, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda vattentäkterna och tillse att fungerande reservvattentäkter finns och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motsvarande myndighetsamarbete som finns kring dricksvatten även bör finnas när det handlar om avlopp och kretslopp och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L):

92. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell plan för hur kusten ska skyddas, översvämningar förhindras och hanteras och risken för skred ska minskas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
94. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur privat kapital skulle kunna bidra till att finansiera moderniseringen av va-infrastrukturen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4220 av Arman Teimouri m.fl. (L):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöanpassningen av vattenkraften ska fortsätta och att vissa produktionsminskningar är acceptabla, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4222 av Larry Söder m.fl. (KD):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra vattenlagstiftningen så att kommunal va-lösning inte ska vara ett krav om inte en majoritet av en bebyggelses befolkning kräver det, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en nationell leveransgaranti för vattenförsörjning och tillkännager detta för regeringen.

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ange bostadsintresset som ett likvärdigt intresse utöver övriga riksintressen och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
10. Motioner som bereds förenklat		
2021/22:8	Ingemar Kihlström (KD)	
2021/22:109	Magnus Jacobsson (KD)	2–4
2021/22:178	Jan Ericson (M)	
2021/22:478	Michael Rubbestad (SD)	
2021/22:582	Edward Riedl (M)	
2021/22:710	Martina Johansson (C)	
2021/22:881	Saila Quicklund (M)	
2021/22:978	Jörgen Hellman m.fl. (S)	1
2021/22:1017	Mikael Dahlqvist (S)	
2021/22:1170	Magnus Ek (C)	
2021/22:1282	Per-Arne Håkansson (S)	
2021/22:1491	Boriana Åberg m.fl. (M)	2
2021/22:1591	Mikael Larsson och Anders Åkesson (båda C)	
2021/22:1593	Per-Arne Håkansson m.fl. (S)	
2021/22:1725	Emma Hult m.fl. (MP)	1
2021/22:1893	Sten Bergheden (M)	
2021/22:1950	Anders Hansson m.fl. (M)	1–3
2021/22:2073	Sofia Nilsson (C)	
2021/22:2183	Pål Jonson (M)	
2021/22:2451	Eric Palmqvist m.fl. (SD)	11
2021/22:2454	Staffan Eklöf m.fl. (SD)	9–11
2021/22:2456	Mats Nordberg m.fl. (SD)	26
2021/22:2461	Martin Kinnunen m.fl. (SD)	8 och 10
2021/22:2462	Mats Nordberg m.fl. (SD)	39 och 42
2021/22:2480	Runar Filper m.fl. (SD)	30 och 32
2021/22:2537	Roger Hedlund m.fl. (SD)	18–20
2021/22:2621	Sten Bergheden (M)	2
2021/22:2636	Sten Bergheden (M)	2
2021/22:2647	Josefin Malmqvist m.fl. (M)	12
2021/22:2715	Lotta Olsson (M)	
2021/22:2829	Betty Malmberg (M)	1–3

2021/22:2957	Ann-Sofie Alm (M)	
2021/22:3225	Ola Johansson m.fl. (C)	16–18, 20, 35, 45 och 46
2021/22:3279	Nooshi Dadgostar m.fl. (V)	46
2021/22:3435	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	15, 16, 21, 25–29 och 36
2021/22:3529	Anders Åkesson och Lars Thomsson (båda C)	
2021/22:3650	Kristina Yngwe m.fl. (C)	15
2021/22:3681	Magnus Ek m.fl. (C)	1–6, 9, 16, 17 och 19
2021/22:3708	Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M)	18, 20–22 och 32
2021/22:3732	Hans Ekström m.fl. (S)	
2021/22:3796	Acko Ankarberg Johansson och Andreas Carlson (båda KD)	1
2021/22:3881	Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD)	50, 51.2 och 52–54
2021/22:3924	Kristina Yngwe (C)	
2021/22:3981	Jakob Olofsgård m.fl. (L)	20
2021/22:3982	Jakob Olofsgård m.fl. (L)	19, 30 och 31
2021/22:3997	Jakob Olofsgård m.fl. (L)	23
2021/22:4062	Maria Gardfjell m.fl. (MP)	8–11, 13–15, 29, 32, 58 och 59
2021/22:4070	Karolina Skog (MP)	1
2021/22:4197	Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP)	13–15
2021/22:4199	Johan Pehrson m.fl. (L)	92 och 94
2021/22:4222	Larry Söder m.fl. (KD)	33, 34 och 40